

IV metai.

№ 5.

Gegužės m. 1899 m.

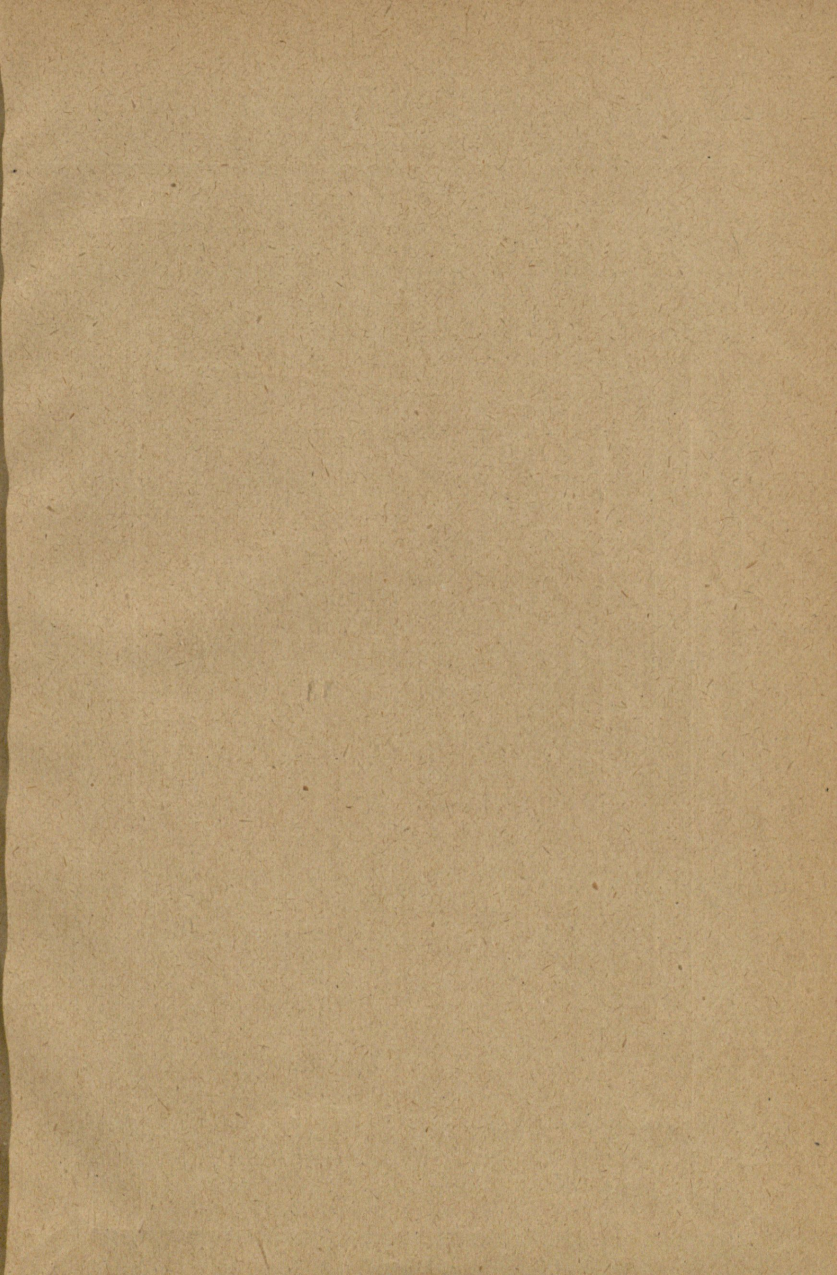
TĖVYNĖS

S A R G A S

MĖNESINIS LAIKRASZTIS.

TILŽĖJE.

Apgarsinimas.

Tikroje
katalikiszkų knygų fabrika

nuo

J. Schoenke,

Tilžėje, Aukskalio ulycioje 8

Goldschmiedestrasse 8

privelyja visiems
katalikams ant
pigų prekių savo
lo-noj spaustuvėje
atspaustas knin-
gas, kaip antai:

Szaltinis,

Aukso Altorius,
Garbė Dievui,
Balsas
Balandelės,
(Mažas Szaltinelis)

Mažas
Aukso Altorius,

Kantiezkos ir daug kitų dvasiszkų knin-
gelių, visos ant geros popieros atspaus-
tos ir visokiuose apdaruose **drutai** apdarytos.

J. Schoenke, Tilžėje,

Aukskalio ulycioje 8.

(Goldschmiedestrasse 8.)

Tėvynės Sargas

mėnesinis laikraštis su paveikslėliais.

Stovi ant sargybos Lietuvių tautos:
szviesos, tikėjimo ir kalbos.

Gaunamas **Prusose** už 50 kap. Tilžėje pas J. Lapiną (Goldschmiedestr. 8.)
Klaipėdoje pas Rikard Brusdeilyną knigų kupcezių;
Amerikoje už 1 dolerį Scranton Pa. pas Rev. A. Kaupą (1423 n. Main Ave).

Aukas ant lietuviszkų rasztų priimame ir apskelbiame.

Turinys № 5.

1. Klaidės gudų tikėjimo, arba pravoslavijos . . .	2	7. Isz Augsztaityjos. 8. Isz Sziauduvos. <i>M.</i> 9. Isz Svėdasų. 10. Isz Druskeninkų. 11. Isz Plakių. <i>Kerelis.</i>	
2. Eilės.	7	12. Isz Klovainų. 13. Isz Rozalimos. 14. Isz Szimonių. 15. Nuo Skapisztkio. 16. Isz Kupisztkio. 17. Isz Darbėnų. 18. Isz Asteikių. <i>Grybas.</i> 19. Isz Vilniaus. 20. Isz Tauragės. 21. Isz Poboisko. 22. Isz Vyžonų. 23. Isz Traupio.	
3. Ar krikczioniszka neapkęsti gudus? <i>M.</i> . . .	11	8. Eilės.	38
4. Spaudos dalykai. . . .	13	Varnai — sudziomis. Sakmė. <i>P. Aldonas.</i>	
1. Isz Peterburgo? 2. Isz Vyžonų. <i>Utique.</i>		9. I Niszparus. Vaizdelis. . .	39
5. Musų moklavietės. . . .	16	10. Panaszai. <i>Biszkytėlis.</i> . . .	41
1. Naujas konfid. cirkuliaras Direkcijos Mokyklų. 2. Truskavoje ir Augsztaadvaryje 3. Svėdasuose. 4. Sziauliuose 5. Pažeriuose. <i>M.</i> 6. Kražiuose.		11. Nuo Redakcijos.	41
6. Eiles	21	1 Atsiszaukimas. 2. Konkursas. 3 Atsakymai.	
I sz. Kazimiera. <i>Kun. A. Bortkeviczius.</i>		12. Paminavojimai	44
7. Ivairios žinios.	22	A. a kun. A. Viszniauskis. (Toliaus)	
1. Isz Raseinių ap. 2. Sziauriniai lietuviai. 3. Isz Podbiržio. 4. Isz Papilio. 5. Isz Kulių. 6. Einantiems į svetimas szalis — persergėjimas.		13. Priemazga.	
		Blaivininkų kningelė. <i>P. Maiu.</i>	

Klaidės Gudų tikėjimo, arba pravoslavijos.

Tankiai primename savo broliams, kad gudai yra atskilę nuo tikros Kristaus Bažnyčios; tankiai juos pavadiname atskaliniais, kreivatikiais, bet iki sziolei nei karto, galima sakyti, aiskiai neparodėme, kamę-gi jų paklydimai, kamę jų tikėjimo kreivumas? Su Dievo tat pagalbą trumpai ir, kaip galint aiskiaus, dabar tai padarysime. Klaidžų gudų tikėjimo yra, tikrai sakant, keturios: 1) jie tiki, kad Dvasia szv. paeina tiktai nuo vieno Dievo Tėvo; tuotarpu mūsų Bažnyčia moko, kad Ji paeina **ir** nuo Sunaus; 2) jie sako, kad Kristus neįstatė regiamos Bažnyčios galvos; tuotarpu mes tikėmė, kad Kristus Petrą ir jo ipėdinius Rymo vyskupus už savo vietininkus ir regiamą Bažnyčios galvą aprinko; 3) jie sako, kad nėra czyscziaus, o mes — kaip kožnas žino — tikime, kad czyscziaus yra ir kad į ji eina tos duszios, kurios mirė mažuosę griekuosę; 4) jie moko, kad szvencz. Panelė yra griekę pradėta, o mes tikime, kad ji yra pradėta be grieko. Tas tat klaides pasirupinsime trumpai iszrodyti. Potam trumpai pakalbėsime dar apie kuriuos-ne-kuriuos nesutikimus jų Bažnyčios su mūsų. Szvendieną tat apie pirmą jų klaidę.

Sztai kaip moko Katalikų Bažnyčia apie Dvasios szv. paėjimą.

Dvasia szv., trecioji asaba szvencz. Traicės nuo amžių paeina nuo Tėvo ir nuo Sunaus.

Tas mokslas paremtas yra visupirmu ant žodžių Raszto szv., tolesniai, ant mokslo szv. Tėvų, kaip Saulėlydinių, teip ir Saulėtikinių; ant galo, ant numanymo sveiko proto, kaip tuojaus patvirtinimui tiesos — isz Raszto szv. pajemame tris parodymus: a) Kad Dvasia szv. paeina netiktai nuo Tėvo, bet ir nuo Sunaus, liudyja visupirmu tie žodžiai Raszto szv., kur Dvasia szv. vadinama yra Dvasią Sunaus, Dvasią Kristaus, Dvasią Jezaus . . .; teip knygoje „Apasztaļų Darbai“ skaitome: „Užgynė jiems (t. y. Povilui ir jo draugams) Dvasia szv.

garsinti Dievo žodį Azijoje: . . . mėgino jie eiti į Bitiniją, bet nedaleidė jiems **Dvasia Jezaus**“ (XVI. 6. 7); teipo-gi gromatoje szv. Povilo prie Galiatų randame sziuos žodžius: „Siuntė Dievas Dvasią Sunaus savo į szirdis jusų“ (IV. 6). Kaip isz Szventraszczio žodžių, kur Dvasia szv. vadinama yra **Tėvo Dvasia** iszvedame mes (ir gudai!), kad Ji paeina nuo Tėvo, teip isz szių žodžių Raszto szv., kur Ji vadinasi Dvasią Jezaus, **Dvasią Sunaus** turime persitikrinti, kad Ji paeina ir nuo Sunaus. b) Antrą davada, parodanti, jog Dvasia szv. paeina ir nuo Sunaus pajemame isz to, kad Sunus Dievo **siuntė Dvasią szv.**, kaip sako Evangelija: „jeigu neatsitrauksiu nuo jusų (tarė Kristus Apasztalams), Patieszytojas neateis pas jus; jeigu-gi atsitrauksiu, atsiųsiu Jį pas jus (szv. Jon. XVI. 7). Jeigu-gi Sunus Dievo siuntė Dvasią szv., tai Ji nuo Jo ir paeina, kaip moko garsingi raszytojai ir szventieji Tėvai. Teip Pulgencijus sako: „Sunų siuntė Tėvas, ne Sunus Tėvą, nės Tėvas Sunų pagimdė, o ne Sunus Tėvą. Teip-pat ir Dvasia szv. yra siūsta nuo Tėvo ir nuo Sunaus, nės nuo Tėvo ir nuo Sunaus paeina.“ (Fragm. I, 8 c. Tabianum). Nės-gi ketveriopu budu galima siūsti: galima siuncziamą asabą varyti, spirti, kad eitu, maldauti, kad eitu ir, ant galo, galima siūsti, kaipo paeinanczią nuo savęs. Pirmieji tris siuntimo budai negali buti vartojami pas Dieviszkas asabas; negalėjo prisakyti, liepti, spirti, kad eitu, nės par tai butu pažeminęs treezia Szvencz. Traicės asabą, kuri jog yra Dievas, kuri lygi Tėvui ir Sunui; negalėjo teipo-gi Sunus Dievo praszyti, maldauti Dvasios szv., kad žengtu apszviesti Apasztalų, nės par tai butu savę pažeminęs ir butu pasirodęs mažesniu už Dvasią szv.; tuotarpu tikime (mes ir gudai), kad visos Dieviszkos asabos lygios. Lieka tat tik paskutinis siuntimo budas, kurs pas Dieviszkas asabas gali buti vartojamas: t. y. Sunus Dievo galėjo siūsti ir siuntė Dvasią szv., kaipo nuo savęs paeinanczią. Isz to tat, kad Sunus Dievo siuntė Dvasią szv., iszpuola, kad Dvasia szv. paeina nuo Sunaus. c) Tretį davada, patvirtinantį mūsų tikėjimą, pajemame isz szių Evangelijos žodžių: „kada-gi ateis ana Dvasia tiesos — tarė Sunus

Dievo — ismokys jus visokios tiesos; nės-gi nekalbės nuo savęs; bet ką tiktai girdės, tai kalbės ir ateinančius dalykus jums apreiksz. Ji manę iszauksztins: nės nuo manęs paims ir jums apreiksz. Vis tai, ką turi Tėvas, mano yra. Užtat tariau: nės nuo manęs paims ir jums apreiksz“. (szv. Jom. XVI, 13 etc.) Ar-gi bereikia aiskiesnio davado, kad Dvasia szv. paeina ir nuo Sunaus?! Imti nuo Sunaus, — jog yra tai paeiti nuo Sunaus, nės negalėtu Dvasia szv. nieko imti nuo Sunaus, jeigu nuo Jo nepaeitu. Jog ir Sunus, parodydamas savo paėjimą nuo Tėvo, tarė: „ir asz ką girdėjau nuo Jo (nuo Tėvo), tai ir apsakynėju ant žemės“ (s. Jon. VIII, 26). Tolesniai pats Sunus Dievo aiskiai sako: „ką tiktai turi Tėvas, mano yra“ — ir par tai tarsi pirsztu kožnam atskalunui prikisza: Dvasia szv. paeina nuo Tėvo ir nuo manęs. Nės-gi, jei Dvasia szv. paeitu nuo Tėvo tiktai, o nuo Sunaus nepaeitu, ar-gi galėtu Sunus pasakyti: ką tiktai turi Tėvas, mano yra — t. y. ir asz turiu? O, tai tris davada, paimti isz Raszto szv., kurie parodo, kaip ant delno, teisingumą mūsų tikėjimo, mokinantį, kad Dvasia szv. paeina nuo Tėvo ir nuo Sunaus, ir kurie iszgriauna gudų moksłą, garsinantį, jog Ji paeina tiktai nuo vieno Tėvo.

Bet jeigu kam atsitiko ginczyties su gudais arba skaityti jų knygas, tas isz datyrimo žino, kad gudai su Rasztu szv. neprasideda, nės ten pagalbos neranda dėl patvirtinimo savo klaidės; užtat jie varto laksztus szv. Tėvų rasztų ir, norėdami savo moksłą kaip nors patvirtinti, iszkraipo juos, kaip pasamdyti. Bet gudams, ant nelaimės, nei vienas isz szv. Tėvų neparaszė, kad Dvasia szv. paeina tiktai nuo Tėvo, ir jeigu kas isz jų raszė apie Dvasios szv. paėjimą, tai vis raszė teip, kaip moko ir moko katalikiszka Bažnyczia. Par veizėkime tat nors trumpai moksłą szv. Tėvų apie tą artikulą tikėjimo.

(*) Bet pradant aiskinti moksłą szv. Tėvų, neproszali bus papažindinti skaitytojus su pacziais szv. Tėvais, t. y. priminti jiems, ką mes vadiname szv. Tėvais. Szventaisiais Tėvais vadiname dvasiskus, szventus ir didelio mokslo vyrus, gyvenusiuos pirmuosę amžiuosę po Kristaus užgimimo ir palikusiuos dėl tolesniųjų kartų rasztus, kuriuosę yra paduotas ir iszaiszkintas mokslas Bažnyczios szv. apie Tikėjimo ir krikščioniszko gyvenimo tiesas. Atski-

riame mes saulėtekinius ir saulėlydinius, arba Graikiszkus ir Lotyniszkus szv. Tėvus, pagal tai, kur kurie gyvena ir kokioje kalboje raszė. Mes pripažįstame mokslą ir tų, ir anų szv. Tėvų gūdai-gi Lotyniszkus atmeta ir prijema tiktai graikiszkus: bet ir tie, ir tie paliko savo rasztuosę mokslą tikrą, nekreivą. Gūdai vienok sako, kad szv. Tėvai (graikiszki) vienu balsu iszpažįsta savo tikėjimą, kad Dvasia szv. paeina tiktai nuo D. Tėvo. Mes tat, parodydami gūdų aklybę ir tuszczę ginczą, aiszkiai isz parodysime, kad ir Sauletekiniai arba graikiszkieji szv. Tėvai moko teip, kaip ir mes tikime, jog Dvasia szv. paeina nuo D. Tėvo ir nuo Sunaus. —

Ir Saulėtikiniai Bažnyczios Tėvai (kurių mokslą ir gūdai priima!) aiszkiai moko; kad Dvasia szv. paeina nuo Tėvo ir nuo Sunaus. Sztai kokį mokslą randame 125 gromatoje Bazilijaus: „nepajudinamą ir neiszkreiptą reikia sergėti eilę, kurią iszgirdome isz burnos paties Vieszpaties, sakanczio: kriksztydami juos vardan Tėvo ir Sunaus ir Dvasios szv“. Kodėl-gi Bazilijus liepia mums tą eilę užlaikyti? — O tai dėlto, kad nesumaiszytumime asabų szvencz. Traicės ir atmintumime, kad Dievas Tėvas yra pirma asaba, Sunus Dievo antra, nės gema isz pirmos, Dvasia szv. treczia, nės paeina nuo pirmos ir nuo antros.

Dar aiszkiaus parodo savo tikėjimą į Dvasios szv. paėjimą nuo Tėvo ir Sunaus szv. Grigalius Nysenas, sakydamas: „Nės-gi kaip sujungtas yra su Tėvu Sunus, kaipo nuo Jo turįs pradžia, teip lygia nuo Vienaiczio Sunaus paeina Dvasia szv.“ ir tt. (L. 1. c. Eunom. p. 164). Szventas Atanasas labai placziai raszė apie Dvasios szv. nuo Tėvo ir Sunaus paėjimą ir aiszkiai tą tiesą iszrodė. Tą patį randame rasztuosę Grigaliaus Taumaturgo (in explic. fidei sec. vers. saec. IV apud Rufinum H. E. VII. 25). Epiphanius (Haer. 62. n. 4), Cyriliaus isz Aleksandrijos ir tt. Galima dar priminti žodžius Ormizdo, kuriuos randame gromatoje 79 pas Justina Ciecorių: „Zinomė, kad Tėvas gimdo Sunų, o Sunus gema isz Tėvo, lygus Tėvui; Dvasia-gi szv. paeina nuo Tėvo ir Sunaus vienoje esybėje Dievystės“ ir tt. — Isz tų trumpų mano žodžių skaitytojai be abėjojimo aiszkiai matys, kad szv. Tėvai (ir Saulėtekiniai) tikėjo, jog Dvasia szv. paeina nuo Tėvo ir nuo Sunaus; o jeigu jie tikėjo, pamoksluosę savo teip mokė, ir rasztuosę teip raszė, o tuo tarpu niekas nepriesztaravo,

niekas nei burnos neatvėrė prieš juos: aiskus todėl dalykas, kad visi teip tikėjo; o jeigu visi pirmuosiuosę amžiuosę teip tikėjo, tai aiskus dalykas, kad teip ir Apasztalai mokė. Gudų tat tikėjimas yra naujas, yra Pocijaus iszmislytas, ano paties nedoro Konstantinopolio patriarko, kurio puikybė atskėlė saulėtekį nuo tikros Rymo apasztaliskos Bažnyčios. O szv. Povilas pasakė: „nors aniolas isz dangaus kiteip mokytu, kaip mes mokėme, tegul bus iszkeiktas“, — tat tais žodžiais iszkeiktas yra gudų tikėjimas, kaipo naujas, Rasztui szv. priesztaraujās, nuo mokslo Tėvų szv. tolimas, pirmuosę amžiuosę nežinomas ir deszimtamę amžiuje Pocijaus puikybę iszrastas.

Ant galo, turiu dar skaitytojams priminti, kad gudų tikėjimas priesztarauja sveikam protui ir reikia tikrai aklam buti, kad teip tikėti, kaip jie tiki.

Ir isz tiesų, ir gudai tiki ir iszpažįsta, kad Dvasia szv. yra trecioji asaba Szvencz. Traicės: bet kaip-gi Ji gali buti trecioji, jeigu Ji paeina tiktai nuo pirmosios? Pasakykime tai placziaus, kad ir kudykis suprastu.

Dievas Tėvas yra pirmoji asabo, nės yra pradžia bepradžies ir nei nuo ko nepaeina; Sunus Dievo yra antroji asaba, nės paeina (gema) nuo amžių isz Tėvo; Dvasia szv. pagal gudų teipo-gi nuo amžių paeina, tiktai isz Tėvo, tai kodėl ir Ji ne antroji? kam Ji trecioji? Teip tat pagal gudų tikėjimo iszpuola, kad szvencz. Traicėje yra tris asabos: pirma Dievas Tėvas, ir dvi antri — Dievas Sunus ir Dievas Dvasia szv., o trecios nėra!?

Teip tat — brangūs skaitytojai — gudų tikėjimas priesztarauja Rasztui szv., mokslui szv. Tėvų ir sveikam protui. Bet gal kas paklaus: jei teip gudų tikėjimas yra kvailas, tai kodėl jie neatsiverčia? — Paskutiniuosę laikuosę atsitinka atsivertimai mokytu gudų; vienas isz jų (Astaszkovas), prijemęs katalikų tikėjimą, paraszė nemažą kningą ir labai aiskiai ir moksliskai iszrodė, kad Dvasia szv. paeina netiktai nuo Dievo Tėvo, bet ir nuo Sunaus. Bet apskritai sakant, Gudijoje pakoleis atsiversti sunku yra, nės „caras“ užgina, o tegul tiktai anas „batiuszka“ duotu liuosybę, kaip matai tukstancziai į mūsų Bažnyčią plustu. Raszydamas tuos artikuliukus, asz noriu teipo-gi

perergėti savo broliukus, kad nevis tiek buti kataliku arba pravoslaunu, nės kaip matome, pravoslauni yra atskalinai ir eretikai. —

Gyvenimas „padoraus“ žmogaus.

1.

Augsztos giminės, isz tėvų padorių,
 Gyvenusių kaimoj' netoli Sziaulių,
 Malonus sunelis ant svieto atėjo;
 Atėjęs, suvirko ir rėkti pradėjo. —
 Ot teip, kaip visi, nės užgimęs nei vienas
 Nesi juokia, bet klykia ir rauda kiekvienas.
 Tada buvo laikas žiemos. Pats klebonas
 (Kas kaip pavardė jo, bet vardas-tai Jonas)
 Apkriksztyjo kudyki, rubli sau gavo.
 Sveczių ant kriksztyņų nemaž' suvažiavo,
 Nės linksmus ten žmonės, smagi ten ir vieta...
 — Ot, kaip paprastai ant szio svieto.

2.

Ji motynos krutiš penėjo metus;
 Paskui jis valgius paragavo kitus.
 Metus jis lopszyje vis supės, gulėjo;
 Paskiaus ir po žemę cziaužyti pradėjo.
 Veizėk, ir į suolą jau įsikabino,
 Jau ir ant lazdos jodinėt pamėgino!...
 Po žodi jau isztaŗ, szį-tą krapalioja,
 Sztai jau isz kartų ir namus budavoja.
 O tėvas, pradžiugęs: — E! e! mano vaikas —
 Suszuko — tau mokyties greitai bus laikas!
 Matyk kaip ant vezdo narsiai jodinėja,
 Kaip senis, jau kalba, gražiai vaiksztinėja,
 Nors dar ir sugriuva, slidi jei kur vieta. —
 — Ot, kaip paprastai ant szio svieto.

3.

Tėvai jį paskui moklincyzion įbruko,
 Kur galvą prie kningos jaunumenė suka.
 Ilgai ten darbavos, ilgai prakaitavo.
 Žinių nemažai, tikrai sakant, įgavo:
 Iszmoko skaityti, o biszkį raszyti,
 Nuo vieno lig szimto gerai suskaityti;
 Ten dasižinojo, kaip lietus pasdaro,
 Kaip debesį vėjas nuo jurių atvaro;
 Tenai neužmirszo teipogi iszmokti,
 Kaip reikia panelę iszvesti paszokti,
 Kaip reikia po aslą dailiai trepinėti; —
 Priprato naktimis visur kieminėti;
 Prijunko prie butelio, prie kieliszkiuko;
 Isz karto dar gėrė tiktai po biszkiuką,
 Toliaus ir su seniais jau lygiai galėjo, —
 Ir teip, kad, ką reikia mokėti, mokėjo,
 Pagrižo pas tėvą, su juom nesutiko,
 Kad tiek, kiek norėjo, negavo skatiko;
 Tėvus tad apleidęs, kitur gavo vietą.

— Ot, kaip paprastas ant szio svieto.

4.

Jo mirė tėvai. Juos apverkęs gailiai,
 Pradėjo gyventi butę jų gražiai.
 Viskam įtikėjo, visus pamylėjo,
 Ir durių užverti niekam nenorėjo.
 Jis, žieželką meilės į szirdį idėjęs
 Ir jos negesinti tvirtai prižadėjęs,
 Draugų daug sau rado, su jeis ulevojo . . .
 Bėdos jis ilgai dėl savęs nežinojo,
 Nės tėvo turtų nemažai jam pateko:
 Dvi skryni sidabro — aplinkiniai szneka.
 Su laiku mergaitę jis gražią pažino,
 Pajimti už moterį ją priketino.
 Ją girdam's priraszė daugybė eilelių
 Ir rodos ar szimtą sudėjo dainelių
 Ir jas už rubežiaus padėjo į vietą.

— Ot, kaip paprastai ant szio svieto.

5.

Už metų tiktai, ar tai už dviejų
 Pravirko gaudžiai jis: „skurdu, oi, skurdu!
 Szirdis mylimosios, maitau sztai, kaip szneka:
 Ji meilei jog mano visai neatsako!
 Suprantu, kaip manę gražioji szii myli,
 Krutinė jog jos abejinga ir tyli,
 Jog ji dėl akių moka kožną mylėti,
 Kas jema tiktai apie ją vaiksztinėti, —
 Szirdis jos tikrai labai szykszti ir kieta“!..
 — Ot, kaip paprastai ant szio svieto.

6.

Perstojo jis szirdžiai mergaiczių tikėt'
 Ir tapo apmirusiu, jemė kentėt...
 Bet vylėsi dar kad draugai mylimieji
 Padės jam vaitoti, lig broliai tikrieji.
 Bet szaltą kad szirdį ir jų jis pažino.
 Su aszaromis Ruzbą*) gražiai apkabino
 Ir tarė: „O, jūs tiktai savę vien mylit,
 O kentanczio draugo neguodžiat' ir tylit!
 Su jumis tad man atsisveikint iszpuola!..
 Jau laikas nurinti ant savojo suolo,
 Draugų nemylėti ir jų nepažinti...
 Geriaus yra ugnį szirdies užgesinti
 Ir buti vienam visados, kožnoj vietoj!“
 — Ot, kaip paprastai ant szio svieto.

7.

Kadaž dėl szio svieto užsiver szirdis,
 Priseina be juoko ketėti daug vis.
 Vienok ne kiekvienas kentėtoju skirtas,
 Ne kožnas, ant žodžių kas tvirtas.
 Jog daug atsiskirti nuo svieto žadėjo,
 Bet prižadui savo ar daug datesėjo?
 Ne daug kas tikėjimo gyvo dastojo,
 Ne daug kam krutinė nuo meilės kaitrojo.

*) Szunies vardas.

O meilės šventos ... Jog daugybė paskyrė
 Sau taką tinkluotą; bet kad tikt datyrė,
 Jog sunku isztverti ant kelio dorybių,
 Tai žemiszķų vėl panorėjo saldybių,
 Ir spruko nuo kelio, meilaus nors, bet kieta ...
 — Ot, kaip paprastai ant szio svieta

8.

Ir teip mano vargszui nors aszaros krint,
 Jausmai iszganingi szirdyj' neb nuszvint.
 Sau parvedė paczią, seniaus nepažintą,
 Ji įneszė net tukstanczių szimtą.
 Jis meilės ugnies jau szirdyj' nebkurena
 Jr atmetė viltį, tikėjimą seną.
 Par pusrytį, pietus veczeriją, ant galo,
 Vis geria sau vyną ir Meirono alų.
 Kad kartą ant kuopos visus pamylėjo,
 Ji valsčiaus starsziną ant metų uždėjo.
 Ir tapo garsingas ant viso pavieto.
 — Ot, kaip paprastai ant szio svieta.

9.

Ir teip ant szios žemės jis trynės ilgai,
 Daug turto praleidė, sudėjo mažai,
 Kada-gi jo sylos jau gesti pradėjo,
 Jis mirė ... Į grabą jį gražų idėjo,
 Bažnyczioje degė daug žvakių, žvakelių,
 Kalbėta prie grabo maldų daug, maldelių,
 Paskui-gi klebonas už gautą szimtiną
 Numirelį gyrė net visą adyną;
 Potam kunigai į kapus nugiedojo
 Prie duobės pati ir vaikai užraudojo;
 Potam ant jo grabo žemes visi bėrė,
 Namon-gi pagrižę visi pasigėrė,
 Nėt kits vos atrado atgulti sau vieta.
 — Ot, kaip paprastai ant szio svieta

10.

Namiszkliai isz karto raudoja labai.
 Pati ir vaikai apsidarė juodai.
 Bet laikas raudos pamažu kad praėjo,
 Pati nebeverkia: už kito iszėjo.
 O apie jo turta barnės tuoj pakilo.
 Vaikai, susiginczyję, užvedė bylą,
 O sudas, kad turta pabaigs jiems dalinti,
 Tada nebnorės gal jau niekas atminti,
 Kad vyras „padorus“ gyveno szioj vietoj.
 — Ot, kaip paprastai ant szio svieto.

Margalis.

Ar krikščioniszka — neapkęsti gudus?

(Atviras laksztas į Lietuvos kunigus).

Daugumas Lietuvos kunigų užmetinėja Lietuvos laikrasztininkams, ypatingai-Sargiečziams, kad jie, vaisydami neapykantą tarp lietuvių ir maskolių, peržengia Dievo prisakymą, kurs liepia mylėti ir gerai daryti netik prieteliams, bet ir neprieteliams. Iszpuola tada mums pasiteisinti priesz guodotinus dvasiszkuosius, paaiszkinant, kaip reikia suprasti aną neapykantą gudų, kurią vaisome lietuvių szirdyse. Paaiszkiname par prilyginimą. Santaika lietuvių su gudais yra lygi santaikai avių su vilkais. Kaip vilkai sukuroja aplink avis, tykodami, isz kurios pusės geriaus bus užpulti ant avių ir patalpinti jas savo viduriuose, pervirinti ir į savo kraują įtraukti, kaip sako Vienužis savo sakmėje: „Vilkas ir Ožys“, — teip gudai (maskoliai) isz visų pusių siauczia, mąstydami, kaip geriaus ir greičiaus lietuviais atgaivinti savę, pervirinus lietuvius maskoliszkuosę savo viduriuose. Tasai pervirinimas, arba, padoriaus sakant, susitaikinimas, yra ne kas kitas, kaip tiktai — atėmimas nuo lietuvių viso, kas tiktai jų yra skirtingo: atėmimas senelių kalbos, atėmimas Kataliszkos tikybos, atėmimas paties lietuvio vardo, kaip jau atėmė nuo mūsų tėvynės „Lietuvos“ vardą, — vienu žodžiu sakant, atėmimas paties Dievo įkurtos mūsų szirdyse meilės visoko savo, prigimto. Tolesniai, kaip avis ne-

iszsisuks isz vilkų nasrų, jei neatsargingai lys į jų tarpą, jei su jais bicziuoliusys, glėbescziuosys, — teip ir lietuviai nepasiliks lietuviais, jeigu drės su gudais pardaug bicziuoliuoties. Mes tatai, Lietuvos inteligentai, ypatingai laikrasztininkai, kiek įmanydame **draudžiame** savuosius nuo pavuojingo bicziuoliavimo, o tas negal vadinties vaisymu **neapykantos** savo persekiotojų. Bet padėkime, kad mūsų darbą užsispirsite vadinti neapykantos vaisymu, tai ir tadą mūsų darbas nebus **nekrikszczioniszkas**; greicziaus laikyimos nuoszaliai vadinsys-nekrikszczioniszku pasielgimu ir peržengimu Dievo prisakymų. Dievo valia yra, kad žmonės karsztai mylētu savo Tėvus, jų kalbą ir Tėvynę; liepia gyventi ir mirti tikramiamę tikėjimę, kurs yra dabartinis mūsų katalikiszkas tikėjimas. Tai kurie-gi Dievo valia pildys: ar tie, kurie neleidžia peržengti aiskios Dievo valios, ar tie, kurie ant visoko užsimerkę žiuri? Prisegdami mums žodį-neapykanta, atsiminkite, ko mes, lietuviai, neapkenziamo, ir bus jums aiszku, kad neiname prieš Evangeliją. Avis jug neszalintus nuo vilko, kad jisai neturētu tokių baisyų dantų ir biaurių norų; su ožiais ir ožkomis jug jos gražiai sutinka ir vienoje bandoje ganos. Avis tada ne paties žvėrio — vilko neapkenzia, bet jo piktumo, jo siekių. Teip ir lietuvis: apkenzia jis latvi, apkenzia lenką, pagaliaus žydą, apkenzia ir gudą, kol tasai neparodo asztrių savo pragarinių dantų ir noro nunovyti jį; ne paties žmogaus neapkenziamo, bet grieszno jo geismo, grieszno jo siekio, par kurį stojas laužytoju Apveizdos pirsztu pažymėtų įstatymų. Teip **neapkęsti gudus lietuviams netik valna, bet ir reikia.** Sztai kokią neapykantą vaisome, nemaž nesispaviedodami isz to ir neturėdami ukatos metavoties! Antraip atvertę, užmetame, kad jūs, kurie iszkilmingai vaiszinate czinauninkus, už pažasczių apkabindami vedžiojate akyvaizdoje tų žmonių, ant kurių nugaros jie jodinėja, ypatingai tuos budelius — policijantus, kaip patvirtindami jų pasielgimą, — jūs, sakau pelnoties lygią szlovę su tais, su kuriais perstovinėjate! Abejojame, ar ir Dievui patiks toksai „apkentimas savo persekiotoju“. Ką maczys veidmainiavus? Lietuvos kunigas ir Lietuvos policijantas ir už

vieno stalo pasiliks: auką ir budeliu, vilku ir avinu, szpijonu ir apuostamuoju ...

M.

Spaudos dalykai.

Sziteip pranesza į „Ukininką“: Užmanymas daleisti lietuviams spaudintis kningas savo lietuviszkomis literomis laimingai perėjo per rodą Mokyto Komiteto prie Apszvietimo Ministerijos. Ale Sypiaginas, par kurio rankas eina visi praszymai, ant caro vardo paduodami, surinkęs visus lietuvių praszymus, carui paduotus dėlei lietuviszkos spaudos, sustatė savo projekta ir 24 gruodžio m. 1898 m. padavė į Ministeriją Vidaus Dalykų. Anot Sypiagino, visi tie lietuvių praszymai turi beveik vienokia įtalpą ir kuo ne vieną ranką raszyti, pertai jisai (Sypiaginas) gina, kad tie praszymai ir sustatyti, ir praszyti kunigų; patiems-gi lietuviams klausimas lietuviszkos spaudos visai, gird, nerupi. Maskoliszkos litaros, toliaus iszguldineja S., yra labai tinkanczios ir geros lietuviszkoms kningoms. Tai-gi, pagal to, augsztai pastatyto burlioko, reikalinga ant visados įstatymais uždrausti lietuviams vartojimą lotyniszku literų ir jokių praszymų dėlei to dalyko daugiau nebe-priimti, nės tai tik bereikalingai užima czinauninkams laiką. Tuodu viens kitam priesztaraujancziu užmanymu dabar eis ant nusprendimo į Ministrų Rodą ir pagalios ant caro užtvirtinimo. Tokiu budu dar tolie galas to dalyko. — — —

Ar girdite, lietuviai? Maskolių vyresnieji nepripažįsta, kad jūs norėtumete savų lietuviszku kningų, savo laikrasz-czių, savo apszvietimo... Ar tiesa? Jei netiesa, tai ber-kite-gi jiems trigubai daugiau praszymų, kaip mokėdami, patįs paraszę ir paraszų prasirenkę! Tegul žino, kaip vargstame be druko. Atsakyma: Ostawlenno bez posledstwij-gavo visi, kurie tik padavė praszymus. Tai lengvas atsakymas. —

Jau sutaisę szį N gavome isz Peterburgo žinią, jog ne tie, kurie stovi arcziaus prie Ministerijų negirdėję apie panaszų doklada p. Sypiagino. Isz kur „Ukininkas“ tą

žinią apturėjo? Ir be Sypiagino doklodo Ministras Vidaus Dalykų Goremykinas su Pobiedonoscevu eina priesz lietuviszką druką. Kiti visi valdymierai ir mokytieji visi stoja už daleidimą. Bet ko jie trukdžia? Ir patį turi ant peczių kemalą ir murų spēkas gaiszena. Kiek tai talentų yra užkastų vien dėlto, kad savo kalbą neleidžia spaudinti, o svetimą nenori arba negali! Kiek gerų rank-raszcezių guli, nės autoriai, budami **isztikimais** ruskių pavaldiniais, nenori susidėti su prusais. —

Girdėjome, kad J. M. kun. Vyskupas Baranauskis pagirtinai užsiėmė suvedimu į vienodumą religijos mokslo savo vyskupystėje. Klausimas, kaip-gi tą užmanymą įvykdys be druko? Kaip tai gera proga reikalauti nuo valdžios, kad pavėlytu bent dijecezaliszką katekizmą atspaudinti teip, kad galētu prasiplatinti. Jei mūsų žmonėms užmetamas kunigų rupesnis, tai dėlko-gi nepasirodyti su rupesniu atskirai nuo žmonių? Gal butu svarbiaus, kad kiekvieno liuoma nuo savęs praszytu druko, kožna savo dalykams paremti. — Apie protestantus-lietuvius nieko nesigirdi. Ar tai jau jiems nereikia drukuotų kningų??

Isz Vyžonų. Praėjusiamę rudenyje susitelkę vyžonisz-kiai paraszė du praszymu pas carą ir Ministrą Vidaus Dalykų, reikalaudami spaudos. Vylės, kad ir sziuomi kartu bus iszklausyti, kaip anuomet, kada siuntė praszymą pas Ministrą, reikalaudami savo mokyklai mokytojaus tikėjimo dalykų — kunigo. Bet dabar atsitiko visai kiteip. Praszymas, raszytas ant ciecoriaus vardo, pargrižo atgalion. Isz Petrapylės rasztus atsiuntė Kauno gubernatoriui, kurs par policiją pristatė į Vyžonus, kur urėdninkui buvo prisakyta sujieszkoti tuos visus, kurie ant praszymo yra pasiraszė, ir jiems davė szitokį pamotiszką atsakymą: „jūsų praszymas pasiliektą be pasekmės“ (vaszą prosbaostajotsa ber posledstvij.*) Apie sąsiedijos valsčius nieko negirdėties,

*) Praszymę pas ciecorių žodžiai: „латинскимъ шрифтомъ“. Smarkiai pabraukta juodu paiszoku. Kas pabraukė, tai vis lygu; — gan to, kad isz konvuliszko pabrėžimo matyties, lietuviszka spauda rusams esant dideliai macnu pipiru, kurio nekaip negali sugromulioti.

ar gavo kokį atsakymą, ar ne? Matomai toks pats atsakymas kliuna netiktai vyžoniszkiams, bet ir visai Lietuvai. Ir teip lietuviszkos spaudos kaip neturėjome, teip ir neturime. Jai lietuviai szuomi kartu, iszklausę szį atsakymą, nuleistu rankas ir lygiai miegalius, isz miego prižadintas, pasirangę, vėl užmigtu, tai butu labai liudna. Bet jai tamę dalykę daugiau butu valczionių, kaip vyžoniszkiai, tai Lietuva nesiverstu ant kito szono dėl tolesnio miego. „Jai sziumi kartu nesugražino mums Lietuviszkos spaudos, tai dar szimtą kartų siųsime praszymus, pakol nesugražins mums spaudos“, sznekasi terp savęs vyžoniszkiai.

Nesilaukite, ginkite savo tiesas, praszykite bepertrukio, pakol nebusite iszklausti!

Lietuviams apszvietimas — tai užkeikti piningai po žemių. Netiktai sziaurinis erelis neleidžia lietuviams spaudinti kningų prigimtoje kalboje, — negana to, maskoliai užgina visą, kas tiktai turi bent kokį sąriszė su apszvietimu. Sztai mažas paveikslėlis.

Perniaimetą mokytojas Vyžonų mokyklos Ostapkaviczius — gudas — užmanė sutapyti ilustravotą albumą isz pasabnių vietų, bažnyczių ir tt. Kauno gubernijos. Visųpirmu atmuszė fotografiją Utenos bažnyczios *) ir nusiuntė Petrapilen, kad spaustuvėje tą paveikslėlį atidirbtu ant cinos ir szį paveikslėlį su visu projektu pristatytu cenzuran. Koks buvo Ostapkavicziaus nusistėbėjimas, kadaų isz spaustuvės apturėjo žinią, cenzura neleidžiant iszpildyti to užmanymo, dėlto kad gubernatorius Kauno gubernijos tą užgynė.

Utique.

*) Toji bažnyczia yra mūro; graži ir tuomi-prakilmesnė už kitas, jog yra birantiszko stiliaus, kurs yra rytmetinėje bažnyczioje paprastai vartojamas.

Mūsų mokslavietės.

1. Naujas žinotinas konfidencialiszkas cirkulioras Direktoriaus Narodnųjų Mokyklų Kauno gub. nuo 2 d. sausio m. 1899 m. Nr. 19.

Skaitytojai „Tėvynės Sargo“ gerai žino, kad „Lietuvos Cariukai“ — Vilniaus general-gubernatorius ir Vilniaus Mokslo Okrugo Popieczitielius, nekiek neklauso caro prisakymų. Tas labai aiszkiai pasirodė, kada caras nepravoslaviszko tikėjimo mokytinius iszliuosavo nuo vaikszciojimo į cerkvę. Musų „Cariukams“, t. y. galingiems valdymierams, neiszpasakytai sugėlė szirdį, kad jau nebegalės žudyti saužinės nekatalikų; dėlto, kaip imanė, teip sukės, kad tik aplinkti aną caro valą. Įstabus buvo bandymas, ~~beg~~ nepavyks teip padaryti, kad ir vilkas butu sotus, ir ožka gyva, t. y. kad, neva klausant caro, leidžiantį ne katalikams neiti į pravoslaviszkas cerkves, vis-gi vesti juos į cerkvę. Paliko tadą tą-patį dalyką; permainė tik pasielgimo budą. „Jei nebe-gal varu varyti vaikus į cerkvę, tai ir nevarysime“, — mislyjo sau: „bet kas mums gins . . . kviesti“?! — Suktai pamislyta, tik vis-gi užmanymas nepavyka. Katalikas, paragavęs szioeios tokios laivės tikybos dalykuosę, nei girdėti nebenorėjo apie „užkvietimus“ į cerkvę; kilo daugalyje vietų protestai, apie kuriuos ne sykį raszėme. Garsiausias isz jų, iszszaukęs sztai žemiaus pridedama cirkuliorą, buvo Zarasų (N. Aleksandr.) Pavietaivos mokyklos kapeliono, kun. Jureviciaus, kursai priesz tam tikrą komisiją iszparodė, kad „užkvietimai“ perdėtinių iszkalų griežtai lyginas — „paliepinams“, nės kas-gi isz bailių vaikų dręs atsakyti stacziai į akis savo perdėtiniui: „Nenoriu eiti į cerkvę!“ — jei perdėtinis rimtai pasakys: „Gospoda, proszu was pomolitsia wmiestie s nami za caria“!? — Už tokį atsakymą dar gali sliedstvą padaryti: kas tavę teip iszmokė, dėlko, tu nerori, ir teip toliaus, kas jau nekartą buvo atsitikę. Priesz teip stacziai pastatyta klausimą, rodos, nebebuvo iszsisukimo, ir reikėjo aiszkiai įsakyti mokytojams, kad mokytiniai jau „ni pod kakim widom ne priwlekalisbyk posieszczeniju prawoslawnych chramow“; ne dėlto įsako,

gink Vieszpatie, kad buvo prie to rimtą karionę priversti, bet kad „po suszczestwu neterpimo“ ir „oskorbitelno dla prawoslawnoj cerkwi.“ Mums tai vis tiek, dėlko nevarys mus į cerkvę, by tik nevarytu! Praszome tadą atminti sztai szitą cirkuliarą ir žinoti, kad kievienas bandymas ir paskui „kviesti“ vaikus į cerkvę bus isz mokytojų pusės pasiprieszinimu savo perdėtiniams. —

„Perdėtinis vienos isz mokslaviečių, prigulinczių, prie Kauno Direkcijos, užkvietė mokytinius-katalikus 20 d. spalio m. praėjusių metų eiti į pravoslauną cerkvę ant panichidos (pravoslaunų ekzekvijų) už Dievę ilsiantį Gosudarį Imperatorių Aleksandrą III ir iszkilmingiausioje dienoje 21 to paties mėn. ant molebno, pasibaigus diev-meldystei katalikų bažnyčioje.

Pripažindamas panaszų pasielgimą valdytojų mokslaviečių, nutaisytą dėl patraukimo mokytinių-katalikų prie vaikszečiojimo į pravoslaunas cerkves, už visiszka be pamato, idant daugiau nebeatsikartotu panaszus pasielgimai, patariant jo Prevoschditielstwai p. Vilniaus Mokslo Okrugo Popiecziteliui nuo 22 d. gruodžio m. Nr. 11, 528, „wmieniaju w nepremiennuju obiazannost“ valdytojams krikszczioniszku mokyklų man pavestos Direkcijos, kad mokytiniai-katalikai pažymėtų mokyklų nei koku būdu nebutu traukiami prie vaikszečiojimo į pravoslaunas cerkves; prie szio paaiszkinu perdėtiniams szijų mokyklų, kad traukimas mokytinių katalikų į pravoslaunas cerkves ne tik prieszinas Augszcziausiai valei, bet ir esybiszka yra nekencziamas, dėlto kad dabar, kadą mokytiniai svetimų tikėjimų yra iszliuosuoti nuo vaikszečiojimo į mūsų cerkves iszkilmingiausiosę dienosę, **bykoks pakvietimas gimdys mokytiniuose vieną tiktai nekantantumą, jei nedaugiau ką, kas pažeidžia Pravoslaviją, ir isz antros pusės duos persisunkiusei vieną neapykantą visoko rusko katalikiszka dvasiszkiškai Kauno gubernijos prie bepamatinių skundų ir dejavimų už persekiojimą katalikų bažnyczios par mokslo įrėdnes.** Direktorius Al. Lebedincew, u. v. rasztininko — Bogusz.

2. Truskavoje ir Augsztaadvaryje (Pan. ap.) rengiamos mokyklos.

Prie plataus Ramygalės valsčiaus priguli nėt trīs parapijos: Ramygalės, Truskavos ir Augsztaadvario. Už trīs tukstanczius rublių jisai iszsiitatė sau Ramygaloje ercziausia mokyklą, kuri iszsiitėstinai užtenka visiems valsčiaus vaikams. Ale maskoliams įsigėidė tamėpat valsčiuje pastatyti dar du obrusenijos lizdu: vieną Truskavoje, antrą Augsztaadvaryje. Dėlko neužsigėis, matydami, kaip gerai pavyko su Ramygalės iszkalą!

Truskava už 10 viorstų nuo Ramygalės. Jos storastystė susideda vos isz 50 ukininkų ir daugybės deszimtininkų; patsai miestelis teturi 6 ukininkus, kokia 20 kampininkų ir kokią 10 nuplyszusių žydėlių. Dabar ant sueigų ėmė spirti, versti truskavieczius įsitaisyti sau iszkalą, kaip ir Ram. Apart keleto suskių - mulkių, neturinczių nei supratimo apie vaikų auginimą, kuriems nei į galvą neateis savo vaikus mokyti, visi ukininkai vienbalsiai atsisakė nuo nelietuviszkos geradėjistės. Jeigu maskoliams nėpavyks įkalbėti „narodnosios“, tai bent „Szkoła Gramoty“ įtaisysią. Truskaviecziai, skaitykite praėjusiuosę NN, kas tai yra „Szkoły Gramoty“! Jei nemalonios jums yra nelietuviszkos „Narodnosios“, jei jų neįsileidžiate, tai su juo didesnę baimę ginkites priesz tāsias terszėjas jusų vaikų ir szeimynų! Neprisiduodantiems nieko nepadaro. — Augsztaadvario parakvijelė — mažtytėlė. Apie patį miestelį stovi vos tik penketas suirusių žydiszkų lindynėlių. Pauslajo storastystė turi 35 ukininkus ir 40 bobilių. Pauslajiecziai — turtingi žmonės, žemes turi dideles ir geras, tik dabar, ant nelaimės, pradėjo skaldyties; nuo seniau teipo-gi ir laisvės yra ragavę, nės po ponais nebuvē. Vyrai protingi ir narsūs; neretas ir su laikraszcziu pasi-pažįsta. Pauslajiecziai savo drąsumą parodė ant Ramygalės schodo, kadą tarpininką Bugailą, užsimañiusį pakelti mokestis dėl uczyteliaus, prie pakaros privarė. Turime tikrą viltį, kad ir sziuo kartu atsispirs lygiai drāsiai užmetantiems nelietuviszką mokslą. Stovėkite tvirtai, nės jusų nepaleis teip veikiai, stengdamies įkirėjimu iszveržti jusų

sutarimą. Dar sykį patariame lietuviams, kuriems užmetamos yra naujos mokyklos: nemajacykite, bet **turėkite drąsą pasakyti, kad paskutinį grasį atiduodami, troksztate bent skaityti saviszcai pramokyti vaikučius!** Jei to mums neleidžia, tai nei mokyklų mums nereikia: kentėkime lyg laiko be mokyklų, kaip kencziame be kningų, nepriimdami netinkamų maskoliszkų literų. —

3. Svėdasuose (Ukm. ap.) Naikinamos Iszkalos.

Svėdasai buvo pasilikę be aniolo-sargo — be urėdninko. Jo vietą pildė sąsiedas-ur. Ditką teip rupestingai, kad tuojaus atrado vieną paslaptinę mokyklą. Musų policija, kaip visi žino, nėra parmitri; dėl jos daugalį dalykų galėtu paslėpti, kad ne durnystė ir szirdies pagedimas paczių musų žmonių. Sztai į Butėnų sodžių su visiszcai kitokiu reikalu atvyksta tų žmonių nepažįstantis svetimas urėdninkas. Pagavęs Peliksą Valantą vietoje deszimtininko, eina par sodžių, jieszkodamas liudytojų. Priėjęs prie Žemaiczio kiemo, mato pro langą žmonės ir siunczia Valantą iszvadinti vieną. Tasai mulkiapalaikis įėjo į trobą o iszdulinęs, pradėjo vapalioiti, kad augusių žmonių nėra; yra, gird, tik vaikai, nės cze yra iszkala! . . . Urėdninkui to tik ir tereikė. Iszgarbinęs Valantą už rupestingą tarnavimą jam, ko butu nei patsai deszimtininkas nepadaręs, iszpranaszavęs, kad isz jo gali iszeiti didelis prochv . . . poliejios ir maskolių tarnas, įsmuko į vidų ir atrado 18 vaikų besimokinanczių lietuviszkai prie mokytojo Pranciszkaus Kaminskio. Atėmė tad visas kningas, kokias tik atrado, suskaitė jas, užsiraszė mokytojo pavardę, nusivedęs prie deszimtininko, — ir buvo nemieruotai kantantas, kad galės ir apyplėszti žmones, ir vis-gi, juos įkandęs, perdėtinių pagyrimą užsipelnyti. Pasipraszęs į savo buveinę, į Vaitkunus, vieną-patį mokytoją, iszkaulyjo tris rub. ir butelį medaus, už ką atidavė net tris kningas ir dar paskui, kaip žyds glitninko, už tą-paczią prekę pridėjo ketvirtąją, o daugiau nebeiszdavė nei vienos. 30 d. sausio m. viską įdavė asesoriui, kurs tuojaus atvyko dar pajieszkoti, beneras skanesnio kšnelio,

bet nieko daugiau neberado: nedurni žmonės laikyti viska aiksztėje! Susiszaukęs visus rastus vaikus ir jų tėvus su mokytoju, ėmė teirauties, ko ir kas cze moko? Tėvai atsiliepė: kaip-gi cze bebus, kad jau nei ant kningos neleidžia pasimokyti! — Ant to asersorius teikės atsakyti, kad mokyties niekas jiems neužgina, **reikia tik mokyties nuo pravoslauuo**, kaip tai reikalauja „Szkoly Gramoty“. Ant tokių žodžių tėvai, galvas nulengė, jau nieko nebeatsakė. Kaminskis bent urėdninkui norėjo atkerszyti, iszduodamas, jog davęs papirkti; bet kad papirkimai musų asesoriui nenaujiena, tai nei ausies neatkreipė ant to dalyko. Kuom pasibaigs, praneszime. — Kaminskis neszlovingai padarė, skųsdamas urėdninką, nės kiekvienas skundimas yra biaurus, ypatingai dar, kad patsai kiszė rublius. Vietoje rublių, reikėjo iszperti kailį, jei jisai kizas. į jusų dalykus, ir galas. Kam cze ta veidmainystė? Vilka lakink-nelakinės, jis vis miszkan žiurės; policijai duok-nedavęs, ji vis-gi tavę įkąs. Be szirdies supykimo negal klausyties apie kandymą pasalomis! — Na, butiniszkiei, ar jau savo iszkalą ir uždengsite? Apsaugok, Vieszpatie! Tada įteros jums į namus kokį pargrįžusį kareivį, kurs bus jusų szpiegu ant kiekvieno žingsnio. O kad iszsimokysite patįs savo raszto, tai mokėsite atsisakyti nuo negeidžiamo maskoliaus su visą jo iszkalą.

4. **Sziauliuosę** už paslaptinę mokyklą, užlaikomą Vitkauskyczios ir atrasta, kaip andai raszėme, paczią užlaikytoją nusztriuopyjo 50 rub., o 13 tėvų, leidžiusių į iszkalą — po 10 rub. Kitiems tėvams, kurių buvo arti 20, nieko neužraszė. Jiems atsisakius užmokėti sztrapą, parėjo atmainytas dekretas: p. Vitkauskyczei — dvi nedeli, o tėvams po tris sutkas atsėdėti prie policijos.

5. **Pažeriuosę** (Szaduvos par.) Pažeriecziai neatme-name, kokuosę metuosę įsileido į savo sodžių „Narodnąją iszkalą“ ir neturi suotarmės ją isznaikinti, nors jau nebemažai visokių „geradėjisczių“ isz jos apturėjo. Perniai ji gerai įkando kunigui Aleksandrai Bublui, visos parakvijos mylimam; bet ir patiems žmonėms ji nekartą

krimesterėjo. (Apie tą mes dar nežinome. Red.) Sztai, kas atsitiko szioje gavėnioje. Atvažiavo koks-ten gudas iszkalos aplankytu. Susirinko vaikai, susiėjo ir vyrai. Tasai gudas-nežinau jo czino-liepė vaikams gudiszikai už-dainuoti. Vyrai ėmė niurzgėti, o paskui ir balsiai szaukti, kad vaikai dainuotu lietuviszkai. Gudams tas labai nepatiko. Ant rytojaus uczytelius užsipovalo ant vieno ukininko, kam jis maisztą kelias? Tasai, pabugęs ir nežinodamas, ką beatsakyti, vaptelėjo, Lukszas pradėjęs. Tą nabagą ėmė valkioti, gązdinti, bet nieko didelio dar nebuvo, o gal ir nebus. — Oi, Dieve-Dievu! Kada-gi duosi musiszkiams vienybę ir broliszką malonę! Kada jie supras, kad iszkalos yra ne dėl varginimo ir skriaudimo žmonių! Kada-gi vyrs į vyrą stos, o neiszdavinės tu, kurie už kitus stoja??!!

M.

6. **Kražiuose** buvusįjį religijos mokytoją kun. Dargužą pareikalavo maskoliai, kad vyskupas perkeltu į kitą vietą; o kad perkėlė į Podbiržį, tai vėl davė žinią, kad gali vaikszczioti į iszkalą. Tai vėl naujiena! Su lig sziol jau kas isz kunigų maskoliams nepatiko, tai jau nei su auksu nebeįsipirko vaikų mokytu. —

Isz rasztų a. a. kun. Ant. Bortkevieziaus.

Į szv. Kazimierą.

Szlovingiausias Lietuvos Patronai,
Duszią ir kunu mūsų giminaitis!
Tu mūsų maldas atiduok Ponui,
Tegul už tarnus mumis paskaitis!

Melskis už mumis prie Augszciausiojo,
Kad dirvos mūsų vaisių iszduotu;
Nuo bado, maro lai mus saugoja
Ir kad Lietuvoj' blogai nebutu.

Dievo Apveizda kad mus gelbėtu,
Vienkart ir szalį, kurią mylėjei,
Laimę, tvirtybę miestai turėtu,
Lietuviai, viltį Taviep padėję.

Kursai szlovinai Giesmėj Mariją,
 Szirdysę mūsų suszildyk viera,
 Kad loskos Dievo gausiai igyję,
 Ir mes szlovintum Motyną gera.

O troksztam tiktai to užmokesnio,
 Idant laimintu mus Vieszpats Dievas,
 Kad mums iszmelstu loską didesnę
 Marija Pana pas Dangaus Tėva.

Įvairios žinios.

1. **Isz Raseinių apygardos.**—Raseinių apygarda, nors guli arcziausiai prie Tilžės, to visos Lietuvos žibintuvo; nors kuo-ne septyniomis parakvijomis ribojas su Prusų Lietuva, — vienok yra tol pasilikusi užpakalyje kitų, ypatingai Telszių apygardos. Žmonės cze ne teip turtingi; žemelės iszskaidytos teip, kad be amatninkystės vis sunkiaus yra tverti. Amatninkystė-gi nekilsta augsztyn dėlto, kad žmonės cze papeiktinai nesirupena apie savo apszvietiną. Turint tokią ilgą ribą su Prusais, rodos, lengva butu raseiniszkiams buti visoko pilniems be didelio vargo. Ir tiesa, arielkos, anodijos, szilkų ir kitokių audimų, arbatos, gelžinių iszdirbinių ir kitokių prusinių daiktų cze rasi daugiau, neg isz Maskolijos atvežtų; ale veltui teirautumis apie lietuviszkas kningeles (nekalbant apie maldakninges), ypatingai-gi—apie lietuviszkus laikraszczius. Neiszpasakytai liudna, kad paprusio žemaicziai, drąšus kontrabandninkai, kaip maži vaikai bijos lietuviszkų laikraszczių. Negal pasakyti, kad jie nenorėtu skaityti, nės kas-gi dabar nenori tėvyniszko rasztu? Kurie nuvažiuoja į Prusus, tie nepraleidžia progos bent ant vietos prisiskaityti socziai; ale namo greicziaus dinamitą parsitrauks, neg lietuviszką gazetą: teip bijo maskoliszkų raudonsiulių. Szita baimė paeina ne isz tikro paojaus, nės raseiniszkiei, sulyginus su kitais lietuviais, buvo daug recziaus tramenami, bet isz papeiktinos lengva duszystės; bijo teip, keip gyvuoliai botago; iszvyis iszskeltą nagaiką,

iszgirs-nekuszink!! ir eina, uodegą paspaudę szalin; kitas keikdamas, kitas gal džiaugdamas, kad nereikia klapatyties, o daugumui yra dar nesuprantamas reikalas gazetų. Už tą atsakymą prisiëma tie, nuo kurių priguli apszvietimas. Tai-gi, visupirmu — maskoliai, kad nelidžia szvieseniesiams tamsuolius szviesti, paskui, Lietuvos apszvietieji, kad neturi rupesnio paraginti žmones prie szvietimos, nors paslapcziai, jei atvirai užginta yra. Paprusio lietuviai patijs ant savęs ëma atsakymą už apsileidimą, nës jiems netruksta akstino isz paczių Prusų pusės; bet kad daugumas isz tolymesniųjų nuo rubežiaus neturi už ko nusigriebti, kad ir mokëdami brangiausią prekę, negali įgyti nei lapelio laikraszczių, tai jau nedovanotina apszviestesniems. Tolymesnieji raseiniszkiei tuom tik tegalës teisinties, kad jiems truksta tarpininkų, gyvenanczių arcziaus prie rubežiaus. Broliai, prakrapsztykite akis! Supraskite, ant galo, kokie laikai užëina, su koku įnirtimu neprieteliai pradeda patylomis knisti musų pamatus! Kaip gaujos policijantų nagus užrietę turi vien tik, kad užkisztu mums burnas, neleistu persergëti neiszmananczio! Kaip-gi persergësime juos, jei ne par rasztą, jei ne par gazetas? Veizdëkite, kaip kitokiai protuoja tie, kurie rupestingai skaito laikraszczius! Veizdëkite, kaip ten maskolis dantis griežia, negalëdamas priveikti, o kaip drasiai isz jų juokias musiszkiei!! Szviesesnieji, pasirupinkite kiekvienas isz savo apygardos atsiusti lig musų savo žmogų, kurs netiek pelno, kiek artymui naudos troksztu. Aprupinsime jį teip, kad ir patroto neturës; bet be tokių pasiuntinių mes nieko negalime padaryti, nors ir szimtus pareikalavimų apturëtumeme: musų redakcijos neįstengia par savo agentus pristatyti kningų į **visas** Lietuvos szalis. — Jei par didelis jums vargas par laikraszczius platinti lietuviszkas nuomones, tai sklenskite visokius **atsiszaukimus**, ant vieno lapelio spaudintus: ar tai paraginimus bruzdëti dėl atjieszkojimo lietuviszko druko, ar tai paaiszkinimus, su koku tikslu yra platinamos terp musų maskoliszkos mokyklos ir kaip nuo anų apsiginti. Szitokie trumpi atsiszaukimai yra nesvietiszkaai įtekmingi; jie bene greicziaus

sujudina musiszkių protus už ilgus straipsnius laikraszcziuose. Raseiniszkiei, nedarykite sau gėdos, nepasilikkite užpakalyje kitų, skaitykite ir platinkit lietuviszkai dukuotus rasztus, nės tai visas mūsų ginklas priesz užpuolanczius! Bet ir kalba jūsų dideliai reikalauja iszkuopimo, nės isz geros valios prikekėte vokiszkių ir maskoliszkių žodžių. Kningų neskaitydami, nenujėgite, jog yra kitur grynesnė kalba.

2. **Apie Sziaurinius lietuivius** reiktu ir-gi pasakyti, kad apszvietimas labai žemai stovi, o tautiszkas supratimas dar žemiaus, ypatingai sziaur-rytiniamę pakurszyje. Žemės cze geriausios, žmonės turtingi, o gazetų kits nei par visą savo amžių nėra regėjęs. **Biržai, Padbiržė** (Rastauszczyzna), **Papylys, Panedelis, Rokiszkis**, — vis tai iszsižioję laukia, kad kas juos aprupintu. Žmonių, žmonių su pasiszventimų mums reikia!! Par rubežių pervaryti kningas nėra teip sunku, kaip sunku pervaryti kiaurai par Lietuvą. Ir tas butu nekas, kad mūsų inteligentai parupintu bent stacijas, kur galėtu palikti dėl visos apylinkės, o su lengvesnę nasztą traukti į tolymesnius krasztus. Rupinkitės patiekti tokias vietas ir nevarykite laukan, jei agentas atsilankys pas jus, bet pagal galės palengvinkite jiems kelionę toliaus. Turtingesni apmokėkite už tą, ką palieka: atsiimsite nuo kitų po truputį. Agentui tas neparanku nuo kiekvieno kaulyti.

3. **Isz Podbiržio parapijos.** Cze parapijonis visi ukininkai, visi lietuviszkai szneka, bet apart maldakningių neturi nei katekizmų, nei Gyvenimų Szventųjų, nei gazetų. Cze yra murinė bažnyczia, bet par maža ir par sena; jau viduryš perplyszęs. Todėl parapijonis sutarė muryti naują ant kitos vietos. Jau padirbta lig lankų; kitą metą bus gatava. Buk tokia, kaip Rigos naujoji, gotiszkamę stiliuje, 26 sieksniai ilgumo.

4. **Papilyje** teipo-gi yra muryjama graži baltiszkamę stiliuje bažnyczia; tik parakvijonis cze ne labai rūpestingi, ne sukrūs, kad reikia medegą statyti, tai negal žinoti, ar spėriai eis darbas.

5. **Isz Kulių** (Telszių p.). Ir cze, girdėt, yra muryjama bažnyčia graikiszkamę stiliuje, vietoje nuverstos medinės. — Negal papeikti lietuvių už nesinaudavimą isz paliktos laisvės. Jei teip karsztai griebšys už apszvietimo, laukę lietuviszko druko, kaip kibo muryti bažnycias, kad valdžia daleido, tai turėsime didelę paguodą.

6. **Einantiems į svetimas szalis persergėjimas.** Szimtai žmonių, pirmą sykį peržengenczių rubežių, yra nežmoniszkai apgaunamų. Perėjusiais jau dėlto ėmė apiekavotis labdaringos draugystės, kaip tai S. Rapolo ir k. Apie tą tankiai garsinome „Sargę“. Bet ir dar neperėjusius rubežių nemielaszirdingai nuplėsžia tie, kurie apsiėma pervesti. Tai-gi, dar sykį praneszame lietuviams, kad priėję prie rubežiaus ne kožnam įtikėtumete, ypatingai ne reikia susidėti su žydais. Piningų nėkuomet nereikia į duoti į jų rankas. Už vis geriaus pasiteirauti kókios isztikimos asabos, kas gal pervesti.

7. **Isz Augsztaitijos.** Nekartą szirdį suskauda, matant tai, kad musiszkiai daug vietosę nežino ir nenumano, kaip turi apseiti su gudais (maskoliais) arba su nelabais savo broliais, kurie palikę (tapę) valsčiaus perdėtiniais, tarpininkams (posrėdninkams) ir policijai padus laižo, savo gerklę degtinę pripildyti geidžia ir par tai savo broliukus skriaudžia!... Liudna teipogi žinoti, kad valsčiaus suduose arba sueigose (skodose) pizorpalaikiai viską nutaria, viską rėdo ir dirba, kaip nori, o tuo tarpu jie negali neįjokio balso pagal įstatymų turėti ir turi tiktai užrašyti, kas valsčiaus liepiama arba sudžių nutariama; skurdu, kad žmonės nežino, jog „uczyteliai“. — „valszių dikaduočiai“ — neturi valios uždrausti vaikams lietuviszkai kalbėtis, lietuviszkai mokytis raszyti, savo poterius kalbėti ir t. t., kad jie negali katalikiszkies vaikams „pravoslauno“ tikėjimo aiszkinti, ir par tai jų suvadžioti: skurdu, sakau, pasidaro. veiziant to, kad tėvai nesupranta, jog adaodami iszkalon savo vaikus, jų duszias par tai aniems iszverstakiams dar neparduoda ir par tai gali užginti aniems vaikus suvadžioti ir į gudus versti. Galima tat praszyti sądarbininkų, idant jie paszvēstu atskirus

straipsnius, kuriuose išrodytu priedermes starszių, starastų, sudžių, uczytelių, pizsorių ir tt., privesdami Gudijos įstatymus suprantamoje žmonėms kalboje, o už tai apturėtu nuo musiszkių szirdingą acziu! nės sutiktu jiems nemažai numanymo ir žinios.

8. **Isz Szaduvos.** Naktyje isz panedėlio į utarninką po verbos (12 dienoje balandžio atsitiko Szaduvoje liudna naujiena: koks ten Lukosziaucziukas, Szaduvos mieszcioniukas, persikėlęs ant gyvenimo į Sziaulių Szimszių — vagių ir žmogžudžių lizdą, atėjo su talką ir užpuolė ant gritelės, kurioje gyveno tėvas su dukterimi, turias apie 600 rublių bankoje. Vidurnaktyje juodu užgirdo, kad kažkas apie sienas trinasi, lig kiaulės isz kutės pasileidusios; tėvukas pamislijo, jog tai tikrai kiaulės ir ėjo jų sudaryti. Bet buta ten kiaulių su dviem kojom: nespėjo vargszas durių praverti, kaip keturi vyrai supuolė į priesienį, keliais smugiais apsvaigino, imetė į skrynią, uždarė ir dar akmeniui prislėgė. Paskui apipuolė dukterį, pradėjo kankinti viseip, spiravoti, kad aduotu piningus; szī parode 60 rublių ir pasakė, jog kiti bankoje (buvo vyduje sziauliszkiei, o szeduvys-Lukaszevycziukas už lango stovėjo ir saugojo, kad kas jų ten neužėitu besidarbuojant). Daugiaus neiszsgaudami, vagis suriszo mergaitei kojas su virvę ir rankas užpakalyje su abrusu ir paliko, po lovos pametę, iszsineszdami 60 rub. ir kitus geresnius daiktus. Mieszcionis Erekiš koku ten budu atadengė, kad vadu tos talkos buvo Lukaczevycziukas; policija sugavo jau dar vieną ir tuodu jau tupi. Galima vilties, kad visi bus sujieszkoti. Tą atsitikimą apraszdamas, noriu parsergėti žmones, kad nakties laikę atsargiai duris darinētu, nės sunku žinoti, kas apie sieną trinasi! *M.*

9. **Isz Syėdasų.** (Ukm. ap.) Žydo szelmystė. — Seniaus, kad žmonės buvo turtingi, Jankelis mokėjo kiteip maitinti savo szeimyna. Vasarą nusisamdydavo kokį nedidelį sodnelį ir ten su visais vaikais prastumdavo keletą vasarinių mėnesių. Žiema bėgiodavo su tais pacziais obuoliais po sodžius, vyliodams nuo moterų, kad vyriszkieji nematė, grudus, linus ir k. daiktus. Nebuvo

tos szventos dienos, kad bažnyczion važiuojantįs ukininkai nesutiktu isz miestelio beganczio Jankelio su tuszcziu maiszu; kada-gi grįžo namo, sutikdavo grįžtantį Jankelį su pilnu maiszu. Už savo užsiėmimą įgavo jis naują, labiaus pritinkancią pravardę — Aitivaro. Ilgainiui vienok Aitivarui pradėjo nebeklotis; vyriszkieji ėmė jį persekioti, ėmė geszeftą su bobomis ir mergomis ardyti, ir Aitivaras paliko neturtingas. Bet argi pražuvo žydas? Nebtekęs tos uždarbės par vyrų kaltybę, atkerszyjo jiems sziteipos: ėmė įkalbinėti, kad Vyžonosę atsirado toksai žydas, kursai stebuklingai gydžia visas ligas. Iszgirs kamę ligonį — Aitiviras jau belekiąs įkalbinėtu „stebuklingojo“ gydyklus; kartais, parodydamas gerą szirdį, ir parneszti apsiėma, žinoma, jei už kelionę gaus kokią puspurelę. Vyžonų žydo tikrai stebuklingi vaistai, nės grynų-gryniausis vanduo isz-po maluno rato; vienok yra jis pamaczylyvas, jei kas įstengia parneszti namo nei žodžio neprakalbėjęs; bet nelaimė tam, kurs praszneko: stebuklingos galybės kaip nebuta!! Cze iszjuokimas žmonių par aiskus, kad negalėtu permanyi! Vienok ant nelaimės, atsiranda tokie, kurie veikiaus už tų stebuklingųjų vaistų griebias, neg už tikro gydytojo paszalpos. Andai Ruzguosę susimuszė prigėrę veselninkai ir iszgazdino svoczia, kuri tuojaus sunkiai apsirgo. Vienok ne prie tikro gydytojo puolė paszalpos jieszkotų, bet prie Vyžonų žydo. Žydas vaistą davė, bet, matyt, neszėjas praszneko, kad ligonis už trijų dienų su savaisiais atsisveikino. Oi, tamsybė!

10. **Isz Druskeninkų.** (Gard. gub.) Druskeninkai, nedidelis, grynai lietuviszkas miestelis, guli ant deszinojo Nemuno kranto, kur įplaukia srauja upelė-Rotniczanka. Druskeninkai nuo senovės garsūs yra suriais savo szalteniais. Vasaros laikę cze susirenka daugybės jieszkanczių sveikatos. Nuo poros, rodos, metų Druskeninkų szaltenius turi savo valdžioje keletas susibenravusių ypatų, kurios savo kasztu iszgriežė dar vieną giliausį szulini, artezijaniszku vadinama. Neskaitant devyniolikos szaltenių, tasai vienas duoda ant adynos po 1500 viedrų suraus

vandenio, plaukiančio iš-po 40 sieksnių gilumo. Druskeninkų szalteniuose yra ir kitokių visokių mineralizškų druskų, kurios daro juos panasziais į garsius Kreicnacho szaltenius. Bendrininkai dėlto pasirupeno kuogeriausiai įtaisyti Druskeninkus, kad atvystantįs lignoniai ir sveiki galētu rasti ir sveikata, ir maloniai pragaisintu laiką. Viskas butu gerai; neužvydžiame bendrininkams laimės ir pelno; Lietuvos lignonims, žinoma, nepatarsime važiuoti į Kreicnacha, jei cze-pat, Lietuvoje, gal tą-patį rasti: Druskeninkai, Birsztonas, Palanga tepasilieka dėl mūsų geriausiomis už kitas svetimas maudyklas. Bet dėlko-gi Druskeninkų bendrininkams užsigeidė išsiuntinėti po visa Rosiją didžiausius apskelbimus apie „**Russkij Kreicnach**“ — Druskeniki?? Ar į Druskeninkus butu mažiaus sveczių atvykę, kad bendrininkai butu juos pavadinę tikruoju vardu — **Lietovskij Kreicnach?** Mums rodos, jų pamaczylvumas nei kiek nebutu sumažėjes. Ar ir prie gydymo lignonų reikalinga obrusenija, kaip reikalinga rodos prie vaisimo blaivybės?!

11. **Iš Ilakių.** (Telszių ap.) Ilakių parakvijoje atsirado antras Muraviovas, antras persekiotojas kataliku, juo biauresnis, kad ir patsai kataliko vardą neszioja. Kaip žinote, par jo prisilažymą maskoliams perniai tapo ant trijų metų išsiūsti į gilumą Rosijos Ilakių prabaszcius ir kamendorius, neva už atkalbinėjimą vaikų nuo iszkalos. Dabar sztai parakvijonįs buvo padavę praszyma į Ministrą, kad parėdytu iš naujo peržiurėti anų kunigų bylą dėl iszliuosavimo iš nelaisvės nekaltųjų. Ir visas butu ant gero iszėję, kad ne užkietėjimas Vaszkio, kurs dabar visą interesą pikcziaus suardė. Buvo cze geras ir rupestingas ukininkas, Indrėkus Pr., kurio Vaszkys ycz neapveižėjo. Jį tatai perstatė vyresnybei kaipo maisztininką ir nepakajų kelantį terp visų parakvijonų; pasamdė neteisingus liudytojus-žydus: Berį Szapyrą, Grupelį, Dom. Ruiką ir Dom. Intą iš Virszilų sodos. Pasiremdama ant tų liudytojų parodymo, vyriausybė isztrėmė Indrėkų ant vienu metų į svetimą guberniją. Kokia-tai neteisybė ir krivida, ir apsakyti negal! Po isztrėmimo Indrėkaus,

Vaszkio tarnai ėmė bauginti ilakiečius, kad dar asztuonius vyrus ir vieną motriszką iszsiųsias į Siberiją . . . bailesnieji ir pradėjo kits-kito teirauties: bene manę tas Judoszius iszsirinko? Nebijokite, ilakiečiai: jug ant visų negal antmesti melagystės, jug ir maskoliams įkirės visus vadinti maisztininkais, o tik vieną Vaszkį ramum ir teisingu žmogum! Bukite drąšus, laikykites vienybės ir kits kito neiszduokite, tai nieks jūsų neįveiks! O kad ir nukentės kuris, ir tai daugiau iszgrajis už Vaszkį: nukentėjęs, persekiotas dėl teisybės džiaugsys, užsipelnęs pas Dievą ir pas žmonės; o persekiotojai ir ant žemės paliks vaikams kuoprascziausią szlovę, ir numirę neatras pakajaus. —

Paszilės sodoje pas Joną Narkų buvo maskoliai atsilankę su szimtininku J. Stripiniu. Apart vienos senos kningos nieko nerado, bet ir tos buvo nekuszinės nei patsai Liuc. . . žandarų virszininkas. Ale visur reikia musiszkiams prastesniais pasirodyti: žandarams kningą paliekant, Stripinis patarė paimti ir namie perveizėti. Na, ir paklausė geros rodos, ir pajamę, nebesugražino. Gerai, kad buvo nekalto turinio: butu gražiai patarnavęs sąsiedui Str., bebucziuodamas maskoliams į kinkas. Sunku yra iszmanyti, dėlko musiszkiei kizasas ten, kur jų niekas nepraszo, ir už ką dagi jų nekenczia tie patįs, kuriems neprasztyti stengias patarnauti. . . Kaip-gi menkutė tų iszgamų duszelė beesanti! —

Vaszkys parakvijonis baugina, o isz žmonių nusimynimo naudojas urėdninkas Szmidbergis, vyliodamas nuo jų vežimelius paszaro ir purus avių. Szelmis! dėlko jis nepritaria žmonėms, kad tie ant vagių apsikundžia? Tada prie jo nei su puru neprieisi. . . *Kerelis.*

12. **Isz Klovainių.** Nors jau buvo raszyta apie Klovainių girtuokliavimą, vienok dėl persergėjimo mergaičių ne pro szalį bus paminėjus ir apie Moniunus, sodą, par dvi — tris vierstas nuo Rozalimos miestelio, bet Klovainių parakvijos. Kas rudenį į Rozalimos miestelį susirenka daugybė jaunikaiczių ant prizovo, arba paszaukimo į kariumenę. Nepareidami mažamę miestelyje, eina

į sodžius ant nakvynės, kamę paprastai daug išgeria arielkos. Teip buvo ir sziamę rudenyje. Į Moniunus prisirinko daugybė katalikų ir vienas latvis, kurį, patįs nežinodami, už ka, praminė žavėtoju, arba czerauninku. Prie girtuokliaujanczių bernų prisiplakė viena merga, Pet.; gėrė par naktis, ant galo apsirgo: latvis, sako, sužavėjo. Galėjo ir latvis biszkį „pažavėti“: ko-gi gero gal vilties nuo girtų; bet kad arielkos daug išzgerta, o dar gal ir su kuom užnuodytos, tai tikriausi tiesa, nors gėda pasisakyti. Vežė daktarą, vežė ir kunigą, daug kasztavo, ket tikros sveikatos ir dabar neturi. O reikėjo užsilaikyti blaivystėje, tai nieko butu nereikėję dėl patu-rėjimo sveikatos. Tatai pavyzdis ir kitoms mergaitėms, kad nedrėstu nei žiurėti į ta smarvę-nuodus-arielką, nės ana nei vienam dar neiszėjo ant gero, o visiems ant blogo.

13. **Isz Rozalimos.** Rozalimos parakvijoje nėra girdėti daug girtybių, bet vis-gi yra. Sodžiuje Plausiszkių sudegė du gaspadoriu par girtybę. Jie patįs nesudegė, bet savo trobas ir gyvuolius sudegino. Jie gėrė, uliavojo par kelias dienas, kaip paprasti pijokai, neatmindami, ar diena, ar brėkszta. Teip ir dienoje Nekalto Prasadėjimo Plausiszkiei gėrė lig nebepaeinant; nei vienas isz jų nenuėjo į bažnyčią, bet ir Sumos laikę girtuokliavo, neatmindami, jog teip brangi szventė. Paskui Karolius V. nuėjo į sziaudus gulti; kaip meitelis, užmigo su pypką ir užsidedė sziaudai ir trobos. Jo žmoną, iszvydusi ugnį, nubėgo ir iszvilko, kaip pelų maiszą, bemiegantį, o trobos sudegė netik jo, bet ir jo kaimyno, Kazimiero G., su katruo gėrė. Žmonės buvo bažnyčioje, nebuvo kam gesyti: tiek degė, kiek trobų buvo pavėjuje. Ir teip Dievo malonė, kad tiek užteko: butu galėjęs visas sodžius nuvažiuoti. Szitai girtuoklių uždarbė, pamokinimas, kad vienų girtų negal namie palikti; negal leisti teip kiauliskai prisigerti, o kad jau prisigėrė, tai bent kad saugotu ir valdytu.

14. **Isz Szimonių.** (Ukm. aps.) — Nesant Szimonių apylinkėje nei vieno dvarponio ir nei vieno lenko kataliko, nesuprantanczio lietuviszkai, niekados nebuvo lenkiskai

skaitomos Evangelijos. Bet ant s. Jurgio atleidų, kada prisirinko daug žmonių — prascziokų, o lenkas nei vienas nepribuvo nei isz tolymesniųjų krasztų, kunigas ėmė skaityti Evangeliją — lenkiskai!! Kam to reikė? Ar-gi žmonės ir be to nežinojo, kad kunigas moka lenkiskai skaityti? Kam pelno atnesza lenkiskos Evangelijos, nepasakys nei sąsiedai-skapiskėnai, kuriems visados kunigai perskaito lenkiską Evangeliją.

Szimonių urėdninkas pasidarė visai žmonių kankintoju. Rankoje visados laikydamas nagaiką, kada tik eina isz savo namelių, daužo nekalcziausius žmones, kaip kokius gyvuolius. Szimoniszkiei buvo jau kartą aną nakties laikę pasigavę ir szulinyje patupdę. Isztraukė nabagą, kaip visztą sutizusį, bet vis dar neliovės. Nagaiką pasiėmęs, isz naujo žmones musza.

15. **Nuo Skapiszkie.** Ramoniszkie kaimas. Pasirodė, kad judeszių veislė dar nesimažina Lietuvoje. Jankeviczius buvo labai piktas ant savo sąsiedo Mažeikio už kokius ten niekus Negalėdamas kiteip atmonyti, apskundė jį Skapiszkie urėdninkui. Tas pasiėmęs „Kundrenėlių žandorėlį“, arba buvusįjį žandarą, apsigyvenusį Kundrenėliuose, atsibaldė prie Mažeikio ir iszkratė visus namus. Rado szimetinį ir vieną senesnįjį kalendorių; daugiau nieko nelaimėjo. Kur padės akis Jankeviczius, tokią szunybę padaręs? —

16. **Isz Kupiszkie** (Ukm. aps.) Kupiszkiečiai užsi-manė statyti naują bažnyčią. — Kupiszkiečiai par prilankų jiems kamendorių susineszė su Maskvos fabrikantu — Szczerbakovu, kuriam ukmergieczių linai atsėjo; jisai žada nuo jų reikalauti kas met po 50,000 birkavų. Atsirado ir prekėjas — Chlebnikov, kurs už pūdą duodab: 2 r. 75 k., 3 r., 3 r. 25 k., 3 r. 50k. — pagal sortą su pristatymu lig gelžieskelio. Už kelią į Maskvą jis patsai užsimoka, tik szelmis norėtu imti ant bargo. —

6 diena sausio mėnesio kalėdodamas užvažiavo kunigas į vieną kiemą, kurio neiszmintingi ukininkai nedorėli savo sunų su tėvu iszvežė kur ten, o nieko nemokanczią

mergelę į kutę uždarė. Vargonysta, užuodęs, kunigui pasakė, o tasai teisingai pabaudė neiszmanėlius, už ką motyna dar padėkavojo. Bet įnirto ant vargonystos ir ėmė kerszyti. Pasakyta žandarui, kad jos namuose vargonysta paniekino pakabintus ciecoriaus portrietus. Vasario 18 d. pribuvo isz Panevežio rotmistras Szeviakovas, kursai suraszė protokolą ant vargonystos pagal 246 st. ul. o nak. ir ant kunigo pagal 247 st., kad nesubaudė vargonystos ir nepraneszė valdžiai . . . apie neivykusius nusidėjimus priesz ciecoriaus familiją. Apie melagingumą bobos skundos liudyjo keturi; vargamistra kalbėjo paniekinimo žodžius, ale tik ant gaspadorių, kurie nuo kunigo vaikus slepia; patįs skundėjai patvirtino, kad ir tų žodžių kunigas negalėjo girdėti. Vienok ir vargonista, ir kunigas Lialis yra po policijos priveizų. Kuom pasibaigs? Kunigas, žinoma, vis kaltas maskolių akysę, nors ir nebutu prasikaltęs.

17. **Isz Darbėnų** Maskoliai labai juokingai platina „blaivybę“. Darbėnuosę, duokime, įsitaisė arbatnyczią, kurią globėja vien tik maskoliai; parsivežė isz užrubežiaus muzikpalaikėlę, į kurią kad įmeta penkis peningius, tai jema grajiti. Na, tegul sau bus zobova dėl geranczių arbatą; ale maskoliams ir tas mažumėlis turėjo patarnauti dalykę obrusenijos. Užsimanė dėlto iszkilmingai įkurti tą muzikpalaikę vieną szventą dieną, kadaž žmonių buvo už vis daugiaus. Susirinko burliokai isz visos apylinkės; muziką pastatė ties care portrietu, ir kad ne pagaus traukti: Bože caria krani! ir kitokias maskoliszkas giesmes, kurių žemaieziai su dideliu dievobaimingumu iszklausė! Ar-gi ne juokai? Koki sąryszį gali turėti: grajijanti skrynelė ir maskoliszki gimnai?

Grybas.

18. **Isz Kretingos.** Seniaus gėrimus pardavinėjo žydai, dabar žydai liko ponais, o žmones įjungė į savo amatą. Kretingoje yra keletas alinyczių, kurias visas valdo žydai ant žmogaus vardo pasiėmę. Tatai tau atitraukimas žmonių nuo žydų! — Čze yra dar grapo Tiszkevicziaus traktierius. Įvedimas monopoliaus ir didžiunus pavertė į žydus, ka! piktesnius už žydus! Pažiurėkite, kas dedas

szventės dieną traktieriuosę: visos sriutos, kitados po žydnamius išsitempusios, dabar tilpsta grapų ir didžponių namuose. Praszome, įeikite į tą Sodomą. Jei galvas sujemę ir ausis užkimszę neiszbėgsite, tai tikrai busite verti sudeginimo ugnimi, kaip anie sodomiečiai. Žmonėms naudos iš tų traktierių nekokios, o papiktinimo — kiek nori. Jei aplinkti mums liepia karcziamas, tai skaitliuie biauariausių karcziamų reikia paskaityti ir grapų traktierius. Neikite į anus!

18. **Isz Asteikių,** sodos, gulinczios ant kelio isz Salantų į Kretingą. Ant pat kelio stovi gr. Tiszkevicziaus butas, žydui iszleitas. Žydas turi kromelį, bet, kaipo žydas, ir be arielkos neapseina. Ta karcziama, tai asteikiečių kliubas: cze jie keikias, cze muszas ir gadyjas. Neturintįs pragerimui asteikiszkiei moka ir ant kelevių užpulti. Andai sztai važiavo pakeleivingas vaikelis, pasiganė karcziamoje, o kad norėjo toliaus keliauti, tai ten buvę vyrai prisikabino, beg turis kokį paszportą. Ar matėte, kokie policijantai? Vaikelis paszportą turėjo, bet asteikiszkieams pasirodęs negeras, nės ne esą pridėta... trirublinės, dėlto reikią suimti. Vaikelis pridėjo reikalaujama pecziotį, ką matydami asteikiszkiei dar labiaus savo apetitą sujudino, bet tasai kelevis iszbėgo. Teip jau tai nei pagonis nedaro! Tatai pildymas Kristaus prisakymo-pakelevius priimti! Tatai spaviednės einantįs: isz kur beatduosite, kad reiks krividą atlyginti? vienatinis tēra budas apsisėrgėjimo nuo blėdingos įtekmės žydo-tai nebeiszduoti jam to buto, ką lengviai galėtu padaryti grasas Tiszk., jei kas viska jam perstatytu. *Grybas.*

19. **Isz Vilniaus.** Vienas ponelis, buvęs Vilniuje, pranesza mums, kaipo tikrą dienos nusidavimą, kad general-gubernatorius Trockis iszmetęs isz vietų visus tris savo pavaldinius-gubernatorius, t. y. Kauno, Vilniaus ir Gardeno. Kauniszkieo Suchodolskieo butu gailu. Apie Vilniszkie isz pradžios teipo-gi daug gero pranaszavo, bet, atvykus gen.-gubernatoriui, paliko su pakirptais sparnais. — Isz kito ir, rodos, tikresnio szaltenio gauname žinią, kad

tie trys gubernatoriai iš geros savo valios pasidavę į dimisiją, nebegalėdami iškęsti stumdymo Sudeikino, valdytojo gen.-gubernatoriaus kanceliarijos. Arcžiausia prižasčia pasidavimo visų iš karto į dimisiją buvęs viešas Sudeikino apskundimas anų „Wilenskamę Wiestnikę“, buk tai jie prisideda prie netvarkystės „Gorodskich Uprawlenij“: Gardeniszkiui duoda kitą vietą, o Kauniszki palieką be vietos; bet p. Suchodolskis, žmogus turtingas, nelabai aszaras lies, kad nebegalės tarnauti nevalig savo saužinės, bet vardan neteisybių ir primygimų. Rods, nei vienas doras žmogus negali priimti tarnystos Lietuvoje, kamę su saužinią pasirodyti nei vienas negali. —

20. **Isz Tauragės Zarasų pav.** Jai maskoliai vergina lietuvius, atėmę nuo jų visokias tiesas prie tautiszko apszvietimo, tai užtat kokią luosybę džiaugiasi Lietuvoje maskoliai kolionystai ir czinauninkai, kurie mums ant sprando jodinėja!

Atvažiuoja pas Tauragės prabaszczių, kunigą Ordą, asesorius ir randa pas jį smuikę*) lig 50 rublių vertės. Ilgų ceremonijų nedarydamas, deda ją į tam tikrą skrynelę ir išsiveža namon, kaipo savają. Isz pradžios nusidžiaugė lygiai mulkis, gelažėlę radęs, jog pas kunigo taip lengvei atsitiko nužiurėti; bet neilgai džiaugėsi: — pasirodė, kad nemoka ant smuikės griežti. Ką daryti? Ilgai galvos nesukęs, deda smuikę skrinelėn, apsiuva koku ten szkurliu ir pacztą siunczia atgal tam pacziam prabaszcziui „su uždėtu apmokėjimu“ ant 25 rublių. (s naložennym platežom na 25 r.) .Trumpai ir aiskiai! Tikrai maskoliszkai! Kokia teisybė, tokie ir jos tarnai!

21. **Isz Poboisko, Vilkm. p.** Norint pats atsitikimas jau senas, pernykszczius, bet szimet tiktai atsirugo; todėl skubinuos apie jį praneszti.

Buvo tai perniai metą. Grinkiszkiu kāmendorius kunigas Aleksandra Požela, kaip kasmet, teip ir sziais metais ant skalpliernos P. M. važiavo Linkovan, tėvynės

*) Skripyczią.

aplankyti. Kitais metais vis buvo gerai: pareikalaus nuo policijos leidimo, kaip ir visi kiti kunigai, jungą naminio arešto neszdami, ir nieko blogo nedatyres, aplankydavo giminės ir laimingai pargriždavo namon. Mat, sziais metais padangė labiaus turėjo užsinaukti nuo maskolių pusės. Nieko blogo nejausdamas, pargrižo namon; prabuvęs Grinkiszkyje dar kelius mėnesius atsidangino į Poboiską, nės ten Vyskupas jį perkėlė. Po metų pusės žiuri, kad maskoliai jau prisegė jam kokią ten kaltybę už aplankymą Linkavoje, — liepia užmoketi 100 rublių sztropos. Jam besidairant, gakt! policija jau gąsdina apraszymu daiktų! Norėdamas nuo jų atsikratyti tuojaus duoda 25 rublius, tikėdamasi bent sziuomi kartu juos numaldysias. Kur tau! Nebeįveikdamas atsiginti skubinai krapszto skundą į Senatą. Neužilgo atbrazdėjo ir asesorius, reikalaudamas likusųjų 75 rublių. Kun. Požela neduoda. Tada asesorius pagal uždėto pliano, nieko nežiurėdamas, apraszė visą naudą, kokią atrado pas kunigą kambaryje, ir iszvažiavo.

Sausio 9 dienoje Vaitkuszių rasztinyczijoje (kanceliarijoje) buvo apgarsinta kun. Poželos licitacija: Aukmergės miestę 15 sausio busias iszpardavojimas kun. Poželos gerybės, kaip tai: Komoda, stalelis, etažerka, kningos ir tt. Bet paskirtoje dienoje licitacijos nebuvo, nės kunigas parspejo ispraunika, padavęs skundą į Senatą, — nuo pardavojimo užsiturėjo.

(Ką senatas pasakys ir kuomi užsibengs tas atsitikimas, kaip tiktai gausiu žinoti, tuojaus skaitytojaus pranesziu).

Tas atsitikimas nėra pirmas ir man regis nebus paskutinis. Iszardė vienam kunigui medegiszką buvį, ir jai tas gudams pavyks, tai kitam kunigui besimalonuodami ir czebatus numaus. Negana to, kad maskoliai sztrapuoja taksavoja, visokiais budais spaudžia katalikiszką dvasiszkiją, jie nori daugiau — užduoti už kartą net dvi pažeidi: palengvu marinti kunigus ir draugę isztatyti juos kaipo kokius nusidėjelius, pažeminti juos akysę žmonių, atimti kunigui įtekmę ant parakvijonų.

Bėda žmonėms, jai pasiduotu maskolių įteimei! Kunigus žudo ir neįmano kaip juos pažeminti, o tai dėlto,

kad ant galo kunigų liavonais prisiartinti prie žmonių ir užduoti jiems mirtiną pažeidą.

22. **Isz Vyžonų.** Leidžiasi pamuravoti bažnyczios boksztą, bet ne — pakabinti varpus. Kun. Drukteinas 1892 m., gavęs nuo valdžios daleidimą padidinti muro bažnyczią ir pastatyti boksztą, tuojaus ėmėsi prie darbo ir kadą bažnyczia ir boksztas buvo izsmuravoti, naujei nuliednės varpus, ėmė boksztę ir pakabino. Ką daugiau daryti su varpnyczią, jai joje nebutu varpu? Tik įtraukė varpus į varpnyczią; kaip žiuri, maskoliai ir nusztropavo prabaszczijų ant 300 rublių. Jis nenorėjo mokėti; bet pamatęs, kad policija visai nejuokaudama sukasi apie padarines, apie gyvuolius ir jo gerybę apraszo, ėmė ir užmokėjo 300 rub. sztrapo.

Juozapas Kazickis isz miesto susiginczyjo su seniu Eidžiuliu ir senį glimsztelėjo; senis, kurs tuomet sėdėjo ant izsklipusios kedės, su savo kedelę izsvirto. Už kelių nedėlių tas Eidžiulis susirgo karsztligią ir mirė. Kazickis daneszė asesoriui Eidžiulį Kazickis užmuszęs. Pribuvęs į Vyzonus asesorius, suaresztavojo Kazickį ir deszimtininkams liepė rytoj' pristatyti Utenon, o isz tenei, apkalęs jį į gelžinius panczius, pristatė Vilkmergėn pas sliedovatelį, kurs jį paleido. Pavietavos gydytojas, pribuvęs su policijos asistenciję, atrado Eidžiulį mirusį nuo karsztligės. Kazickis, pamatęs savę nekaltu padavė ant asesoriaus skundą prokurorui už atėmimą liuosybės (za liczenie svobody). Bet pasirodė, teisdarei jau nebeturi provos sudyti sąnarius policijos, ir jo skunda nuėjo pas gubernatorių, kurs, žinoma, apteisino savo tarną.

Teipat kitas ukininkas apskundė prokurorui posrėdinką už kokias ten jo szelmystes. Su jo skunda teip pat stojosi, kaip ir su Kazickio. Kaip vieno, teip ir kito skundos nuėjo pas Gubernatorių ant asabiszko sudo (szeipjau policijos, abelnai — musų globėjų maskolių, teisdariai negali sudyti, — atimta nuo jų tos tiesos.) O tuotarpu asesorius ir vieną ir kitą pasiszaukęs pas savę apskelbė jiems apie tą ir liepė pasiraszyti, kad tą girdėjo.

Man regesi su laiku pagrižo gadynė Ivano Groznojo: musų policija „saugotojai“ publiszko ramumo () netruks pavirsti į „opricznikus“, kuriems duota buvo liuosybė daryti su artimu, ką tiktai norėjo, be kokio atsakymo priesz teisybę. *Utique*

23. **Isz Traupio.** Neseniai buvo raszyta, kad Traupis neturi plataus garso. Ilgai nelaukus — pragarsėjo ta vieta, bet nelaimingai. Žinos apie tą nelaimę platus krasztas, žmonių daugybė, apgarsins ir gazetos. Tą nelaimė-tai užmuszimas nekalto žmogaus bažnyciojė. Kovo 15 dieną apie 12 valandą dienos rado užmusztą bažnycioje zakristijoną Andriejų Lapinskį 70 metų senelį. Tą paczią dieną atrado ir suėmė užmuszėją Joną Misiuną isz Rapszonių kaimo. — Tas nelaimingas žmogžudys sėdi dabar kalinyje ir laukia sudo — nės tyrinėjimas jau padarytas. — Platesnės žinios apie tą nelaimingą atsitikimą tokios. Andriejus Lapinskis jau porą desėtkų metų tarnavo Traupio bažnycziai. Bobų pletkoms sukilus — jis atstatytas nuo tarnystos lig laikui. Tamę tarpę buvo zakristijonu Jonas Misiunas. Pletkoms nutilus — gavo atgal zakristijono vietą senasis Lapinskis, o Misiunas turėjo grįžti į Rapszonius, kur turi jis pusę valako žemės (pacziuotas, tris vaikai). Bet jam teip pamėgo zakristijonystė, kad maldaute-maldavo kleboną, idant iszmestu Lapinskį, o jam duotu vietą; siulojo klebonui ant bažnycios dovanoti 300 rublių, jei duos jam vėl tarnauti zakristijoji. Klebonas nesutiko, nenorėdams skriausti teisingo Lapinskio. Tada Misiunas pradėjo kalbinti Lapinskį, kad mainytu vietomis jis atiduos savo žemę ir dar mokės reikalingas mokestis, tegul tiktai jam užleidžia zakrastijonystę — Nieko nelaimėjęs, pasižadėjo užmuszti tą žmogų, kurio vietą butinai norėjo gauti. Jau ilgą metą tykojo, bet tiktai 15 kovo tesulaukė valandos, kads Lapinskis, ryto apie 10 valandą, kunigėlį iszleidęs pas ligonį, pasiliko vienai-vienas bažnycioje. Užrakinę zakristiją, ėjo senelis Lapinskis pro Didijį Altorių, sker s-bažnyczią ir czia užpuolė ant jo Misiunas, muszdamas jį su trumpą drutą lazda (kuoką). 13 kartų daužė į

galvą, numuszė ausį ir visą sukruvino bet užmuszti neįveikė. Tada pradėjo jį už gerklės nusitvėręs smaugti. Užsmaugęs — nutęsė nuo altoriaus lig didžiųjų durų, kur isz bobincziaus eina laipsniai ant viszkų ir numetė, teip kad tartum senelis grindamas (krisdamas) nuo laipsnių susikulė ir užsimuszė. — Grindas nuplovė, paėmęs szvėsto vandens, bet kraujo iszdildyti negalėjo: pasiliko žymė pailgai visą bažnyčią. Pasiliko kraujas ant sienos, ant abrozo ir ant altoriko, kurs stovėjo už krotų. Nusiplovęs, iszėjo isz bažnyczios, nusipirko papirosų ir grįžo namuo, lig tartum nekaltas. Bet ilgai nelaukė teisybės ranka, nenubaudusi žmogžudžio. Žilnis, užmusztojo žentas, nesulaukdamas grįžtant isz bažnyczios nuėjo jieszkotų ir rado liavoną. Tuojaus mislis krito ant Misiuno, nės kitų prieszų neturėjo senolis Andriejus. Žilnis paėmė keletą vyrų, nujojė į Rapszonis ir, atradę ant Jono Mis. rubų kraujo taszkelius, suėmė ir atvėdė į Traupį. Atvykus isz Raguvos tyrinėtojui, prisipažino ir pats Misiunas — žmogų užmuszęs. —

Teip baisiai iszniekita bažnyczia buvo tiktai vieną dieną uždaryta, net 17 kovo dienai leidė J. M. vyskupas isz naujo paszvēsti ir s. Miszias laikyti.

Varnai — sudžiomis.

Sakmė.

Visokių paukszczių ant seimo buvo.

Aprokavę savo bėdas,

Aprinko urėdus:

Tris varnai į sudžias pakliuvo.

Pavasaris atėjo.

Žasycziai iszriedėjo.

Varnos žasyczius ėmė peszti

Ir int lizdus vaikams neszti.

Žasis varnas sudan apskundė:

Jieszko teisybės — varnų rundė.

Bet „varnas varnai akies nekirs“.

„Sėbras sėbrą ir už piktą pagirs“.

— Mes, tarė, sudžios — varnai,
 Teisybės tarnai,
 Jumus, žąsis baltos,
 Randame visamę kaltas!
 Jūs, rėkunės nedoros —
 Jusų klegesio pilnas oras!
 Varnos gerą darbą pildo,
 Kad jumus nutildo! —

Begu ir mūsų suduose ne toki teisybė?
 Sudyja, jei ne pažintis, gentis, tatai girtybė.
 O kur sudžia — ne sėmėgė, bet žiponas,
 Ten teisybę gali rasti tiktai ponas.
 Jei nuog pono, nuog barono vargszas jieszko tiesos,
 Tokią tiesą suka biasas! *Aldonas.*

Į Niszparus.

Vaizdelis.

Birželio mėnuo. Dirvos jau apsivilko žaliu javų ir žolių rubu. Perdaigsto jas geltonu žiedu sveris. Ant žalio pievų dugno prisikaiszė įvairių, raudonų, baltų, geltonų, visokių laukinių kvietkų.

Krumuose gegužė kukuoja. Ispokai czerszka pakrumėmis, vaikus iszsivedę. Gan skanias anie tur pietus: kirmeliukų, vabaliukų kruta po lapus, skraido po orą.

Padirviu ėjo moteriszke su penkių — szeszų metų vaikiuku.

Motyna tur rankoje rožanczių, kalba poterius. Veidas rustaus rumpumo nuimtas. Szviesių, linksmių bruokszmių ant jos veido nei matyti.

Saulė dar augstokai. Tikrai, kad užspėsiu ant Niszparų. Vargas su tais vaikais Kažy! eikiv'! Ko tu bėgioji į paszalius? Sukenki man ir rožanczėlį kalbėti . . . O krioki, kad namie norėjau prie Barbės palikti. Tiktai antrą kartą szimet teisztrukstu ant Niszparų vainikų aktovę.

Vaikas nieko nesako. Bėga prie mamos, įsikabino vėlei tvirtai į jos sijoną. Jam reikia sekti paskui mamos. Kas-gi kitas jam maistą bedavęs? Ar ne cziulpė jisai jos kruti? Paskui — mama, valgyti noriu! — Toji pasuka duonelės, mėselės . . .

Matutė maitina. Drabužį sutaiso: marszkinėlius, kelnėles. — Tetuszis nuperka kepurę batelius, kartais ir beigelį parveža.

— Pondę reikia mylėti! — matutė sako. — Pondė bažnyčioje yra, žolių jam nuneszme. Pondei tinka žolės.

— Mam! Onė moka isz žolių nupinti pynę; paskui ji uždeda sau ant galvos. Mes rėkiam: One, One!! . . . Matutė, Pondė geras! Jis manę sutvėrė. Matute, tu mums gera! Asz tavę myliu. Tu mus leisi ryto į pievą pagal miszko? Ten gražu. Upelis bėga. Žolė didelė, didelė . . . Ant kalnelio aszarėlės raudonai žydžia. Mes piname vainiką, prisiskynę žolių. Zauzio Jurgiuukas prigaudo mums lidekų. Mes matutei parneszim. Asz matutės klausysiu. O matutė mus iszleis į pievą! — Vaikiukas isz džiaugsmo plojo rankelėmis. Jo veidelis nuszvītęs žibėjo. Jau gan pavargęs isz szvarpaus motynos eigaszczio įsikabinęs į jos sijoną vieną ranką, pustekinis bėga ir vis sznekucziuoja. Motyna jam retkarcziais pasako žodį. Baigia kalbėti rožanczių. Jau nebetoli ir bažnyčia. Dundena bugną. Veikia bus Niszparai.

Į patį laiką pastengėme.

Saulė jau nusileido už žemės kraszto. Visi žmonės parėjo isz lauko namo. Ir galvijus jau parginė. Nebebutu jau gyvos duszios ant lauko, kad ne žmonės, buvę ant Niszparų, kaip tamsios paszmėklos keleliais trauktusi ir slenktu taip szvelniai, be brazdėjimo, it juodi szaszeliai.

— Skubėkiva, Kazy! Vėlai niszparų buta. Visa szeimyna laukia vakarienės: nuvargusi, ir pailsėti jai jau reikia eiti . . .

Biszkytėlis.

S. Kymant.

Panasziai.

Lauko, pievelės sudygo, sužydo kvietkeliai.
 Mėnuo ir kitas — kotėliai, lapeliai
 Jau džiūsta ir vysta:
 Gyvybės pilnybė sunyksta. —
 Palaukęs ir tu truputėlį
 Pasijusi benykstaš pamažėli:
 Išdygai, žydėjai,
 Giesmes cziulbėjai; —
 Brendai truputėlį, —
 O jau nukarszėjai . . .

Biszkytėlis.

Nuo Redakcijos.

1. **Atsiszaukimas.** Lietuviszka literatura ir laikrasztystė tobulinasi visai ypatingosę sąlygosę. Niekur ant visos pasaulės nėra kitos szalies kaip Lietuva, kur kiekviena kningelė, kiekvienas rasztas atspaustas prigimtojo tėvyniszkoje kalboje laikomas už daiktą asztriai uždraustą, kur kiekvienas skaitantis panasziaž kningelę, kad ir nekalcziausios įtalpos yra baisiai persekinėjamas caro czinovnikų.

Isz tos priežasties lietuviszka literatura, o ypacz laikrasztystė gali buti vienu isz akyvų dalykų ant Paryžiaus parodos 1900 m. Mums lietuviams iszstatymas mūsų literatūros Paryžiuje, kur suvažiuos visas svietas, turės ir tą svarbią vertę, kad aiszkiai parodys, juog barbariszki mūsų skriaudikai, tie caro baszibuzukai-czinovnikai — tacziaus-gi neiszsigali mus sugniaužti ir sutrinti, kaipo atskirą tautą, neiszsigali isznaikinti mūsų kalbos, tikėjimo, litaratūros ir tt.

Metimas caro valdžiai akyveizdoje viso svieto teip skaistaus argumento mūsų gyvybės gali buti kuoveikiausiu įrankiu užkariavimui sau spaudos, jeigu įstengsime sunaudoti tą faktą, vesdami smagią agitaciją įtekminguose europėjiszkuose laikraszcziuose. Apart tos tiesos naudos surinkimas ant Paryžiaus parodos visų lietuviszkų atspau-

dimų turētu dar ir kitą naudą, minėtinai, užsibaigus parodai, galima bus visą tą „lietuviszką skyrių“ apversti ant rimto pamato lietuviszkai tautiszkai biblijotekai.

Kadangi Draugystė Ivinsko pozityviszko savo siekyje nepadarė arba neįstengė padaryti; kadangi iki parodai belieka tik 1½ metų laiko; isz tos tai priežasties susitvėrė komitetas, kurs nusprendė pajudinti tą seną klausymą, atgaivinti jį ir isz visų pajėgų pasirupinti apie jo įkunijimą. Jeigu Draugystė Ivinsko, arba seniau susitvėręs tam siekiui koks komitetas jau isziro, tai mes apsimame arba, kaip inicijatoriai, visai paimti į savo rankas, arba tik gyvai tarpininkauti visamę procesę įkunijimo minėto užmanymo.

Suprantama, kad anie pavienios ypatų spėkos, anie spėkos kelių draugyszių neįstengtu atlikti teip didžio veikalo, kuris patrauks maž-daug apie porą tukstanczių frankų kaszto. Tik keliu kolektyviszko truso ir aukavimo bus galima tą užmanymą įvykdinti. Taigi, Tautiečiai, gyvenantieji Lietuvoje, Amerikoje ir kitosę szalisę, kuriems brangus reikalai numylėtos mūsų Lietuvos, kurie suprantate svarbumą užmanymo, kviečiame visus į darbą, tai yra: kiek kas iszsigali paaukauti piningų ir siuntinėti visokius lietuviszkus atspaudimus. Mes isz savo pusės nepasigailėsimė savo jaunos, karsztos energijos. Lietuviai, bukim vyrais ir atlikkim sandoroje nors vieną puikų darbą!

Komitetas.

Adresas piningams, laiszkams ir visokiems lietuviszkiems atspaudimams:

Mr. Otto Lang, (Kom. parodai)
Hegibachstrasse Nr. 22
Zürich, Suisse.

(Meldžiamė visų lietuviszkų laikraszcių atkartoti szį atsiszaukimą).

2. **Konkursas.** Pastatymas Korikui stovylos Vilniuje, Lietuvos szirdyje, tai nauja didė skriauda mus, kurioji prisideda prie tukstanczio kitų. Jis da kartą primena mums, ko mes galime laukti nuo maskolių valdžios.

Pasvęskime-gi ir mes Korikui paminklą; apskelbkime po visus Lietuvos kampus to kraugerio darbus, išzaiszkinkime siekius dabartinės valdžios ir išzplatinkime tą rasztą po visą Lietuvą.

Lietuvių burelis garsina konkursą paraszymui populiariškos lietuviszkos kningelės apie Muravjovą. Sąlygos konkurso tokios:

I. Kningelė turi buti paraszyta populiarišzkai, kad butu kiekvienam prieinama.

II. Faktai, apie kuriuos bus raszyta, turi buti teisingi (galima pažymėti, kad M. rupinos apie pagerinimą medegiszko buvio ukininkų, tiktai reikia paaiszkinti dėlko jis teip darė).

III. Kningelė privalo turėti agitatoriszką tendenciją priesz dabartinę maskolių valdžią. Autorius turi stovėti ant pamato vien politikos ir patrijotizmo, idant daugiau žmonių pritrauktu prie platinimo kningelės. (Reikia nurodyti bjaurų pasielgimą vyskupo Zvieravycziaus, pagarbinusio atidengimą paminklo Muravjovo).

IV. Rankraszcziai reikia siųsti į Redakciją „Varpo“ iki 15./XI. 1899 m.

V. Autorius geriausios kningelės gauna 50 (penkesdeszimts) rublių.

VI. Apie konkurso pasekmes ir apie atspaudimą kningelės bus apgarsinta.

VII. Piningai autoriui sudėta Redakcijoje „Varpo“.

Praszome kitus lietuviszkus laikraszczius per spausdinti musų atsiszaukimą.

P. L. S. R.

3. Atsakymai. Komitetui lietuviszko skyriaus ant parodos Paryžiuje 1900 m. (Otto Lang, Hegibachstrasse 22, Zürich, Suisse). Pritardame Jusų triusai, parėdome, kad isz musų Redakcijos butu iszsiųstos visos lig sziol iszėjusios ir paskui iszeisianczios; lygiai kaip ir „Tėvynės Sargą“ nuo-pat pradžios ir toliaus po du exemplioriu. Apart to musų Redakcijoje praszome skaityti 25 frankų ant isz-kaszčių, jei pavyks jums sutaisyti **įstabų skyrių**. Su niekais pasirodyti — butu blogiaus, neg visai nesikiszus.

P. Grybui. Turėdami net par daug žinių, Tamstos kurių-nekurių mažesnės svarbos nespaudjime. Isz vienos-gi,

kamę yra „donosai“ ant iszvardytų ypatų, stacziai dyvojamės, kaip galėjai „trokszti“, idant butu atspausta! Tokių nei vienas laikrasztis nepriims: policiją užvesti ant kontrabandieriaus, kad ir neverto žmogaus, yra tai nerti szniurą ant savo kaklo.

P. Biszkytėliui. Aciuu už vaizdėlį! Toliaus, Broli! Kam tas nereikalingas numažinimas savo galių? Pavedame Tamstai „Kraj“, isz kurio akyvesnes žinias reikia suteikti skaitytojams. Pirmesnių žinių, kaipo pasivėlavusių, nesunaudosime.

Kun. Zilinskiui. Siuncziamo jums reikalautas mapas. Kningeles paskui. Žemaičių Vysk. mapą teipo-gi paskui.

A. a. kun. Adomas Vyszniauskas Utenos Klebonas.

Paraszė: *Aldonas.*

(Tąsą.)

Artinosi laikas iszliuosavimo valszczionų; žmonės su nekantrybę laukė busenczios liuosybės, apie kurią ėjo garsas. Ne kartą tuometu prisėjo dvasiszkiems vadovams raminti nekantrius žmones. Vyskupas Motėjus yra leidęs anamę laikę gromatą, kurioje ramino nekantrius žmones, sukdamas klausyti ponų, nės kiekviena valdžia paeina nuo Dievo. Teip darė ir kiti dvasiszki vadovai. — Isz antros pusės kai kurie ponai dasiteiravę, jog prie iszliuosavimo bus duota žmonėms žemė, pradėjo varinėti žmones isz gyvenimų. Tuometu kunigas Pronievskas prikalbinėjo ponus, tarydamas: „Palikite žmonėms jų sodybas, kurias lig sziolei valdė, o toliaus kaip tenai bus“. Kunigas Vyszniauskas pritarė savo klebonui tamę dalykę.

Bet kai kurie ponai savotiszškai elgėsi. Tuometu kunigas Pronievskas, ponus, skriaudžianczius žmones, ruscziai subaudė isz ambonos; tarydamas: „Amžiais žmonės tarnavo jums, jūsų tėvams, senucziams, o dabar jūs norite nuskriausti žmones ir paleisti su terbomis!“ Ne pamėgo toks pasakymas ponams. Keletas ponelių susitarė abu kunigu iszvyti isz Utenos. Pirmiausiai kibo į kleboną,

nuraszė skundą general-gubernatoriui Nozimovui, kunigą Pronievską esant maisztininku, kurstant žmones. Tamę pacziamę laikę kunigas Pronievskas tapo iszkvėstas arcivyskupo Petropylėn. Podraugę atėjo Petropylėn ir apskundimas. Atsitiko, jog arcivyskupas Žilinskas su Pronievsku visi tavojo ministru. Ministras, supratęs kun. Pronievską esant nekaltu, atidavė ir patį skundėjų rasztą; nemažą apturėjo akybroksztą skundėjai, iszvydę savo skundą rankosę kun. Pronievsko. — Ne užilgo atsitiko pragumas parodyti, jog ne kiltis, bet krikszczioniszkos dorybės daro žmogų didžiu. Didžturtis ponas Koselkauskas, praleidęs savo dvarus, iszeikvojęs savo turtus, mirė Utenoje po žydo stalų. Tą paczią dieną mirė ubagė Utenos szpitolėje. Kun. Pronievskas padarė minėtam ponui Koselkauskui iszkilmingas budes ir laidotuves. Ant puikaus katafaliaus iszkėlė poną, o po katafaliumi ant žemės padėjo ubagės grabą; supraszė daug kunigų ir sukvietė visą ponybę isz apielinkės. Pasibaigus nobaženstvai, kun. Pronievskas, pradėjęs nuo paveikslo: lozoriaus ir bagocziaus, pasakė pamokslą, kuriamę iszguldė, jog už laikymas Dievo prisakymų ir mokslo Vieszpaties Kristaus padaro žmogų: teisum, patogum, doru, tobulu, o po smerties palaimintu, szventu ir iszkelia ligi priglobsties Abraomo, priartina prie sosto Augsburgiausiojo. Prieszingai dedasi su žmogumi be tvarkos:

„Pageidimas kuno, pageidimas akių ir puikybė gyvenimo“, ir atsidavimas tiems pageidimams ir augsztos kilties vyrą nutremia pragaran. — Sako, jog protas ir jausmai klausytojų buvę pakrutinti tuomi pamokslu. —

1863 metai atneszė daugel nelaimių dėl mūsų kraszto, ir kunigas Adomas tamę laikę nemaž yra nukentėjęs. Kada ermideris sudrumzdžia draugiją, kada aplinkui sukasi verpetai, kada kunkulu verda pageidimai; nebepigu žmogui jaunam ir karsztos szirdies nejausti tų, kas aplinkui darosi. Bet dar laikai labai artimi, ne patogu atvirai kalbėti, dėlto užtylėsime, kas neiszpuola sakyti.

1864 metuosę kunigus Adomas tapo apskūstas politikiszkosę kalcziosę ir papuolė Aukmergės kalinin, ir

iszstupėjo tenai metus ir tris mėnesius. Užsilaikė isz tų metų dvi fotografijos arba paveikslai.

Pažvelgę int paveikslą, nuimtą priesz kalėjimą, regime veidą linksmą, jaunutį, patogų; pažvelgę int paveikslą, nuimtą po kalėjimui, matome veidą iszblurkusį, nožmą, pasenusį, apžėlusį plaukais: vieni metai padarė tokią parmainą, kokios žmogui, . . ramiai gyvenancziam, nepadaro dažnai ir visas amžius. O tai dėlto, jog kiekviena valanda isz to laiko rodėsi amžiumi! Vargas, sielvartas, nerimastis apie ateitę, parsiskirimas su pasmerktais, troszkus kalinio oras — kankina kuną o dar labjaus dusią; tuos vargus tas tik supras, kas pats teip kentėjo. Priegtam kalinyje budamas parsirgo ant uždegimo akių; ir kita liga papuolė isz priežasties kalinio: gavo sutrandymą gislių, teipo-gi paskesniamę laikę drebėdavo galva ir rankos. —

Kaliniai dėl sutrumpinimo laiko užsijimą kokiais nors iszdarbiais; kunigas Adomas užsijėmė dirbinu rožanczių, kuriuos labai gražiu lipdė iszminksztimo duonos. Vienas toks rožanczius ir po sziai dienai užsilaikė paminklui.

Vyresnybė kartkartėms kvosdama kuniga Adomą, kartkartėms kvosdama jo liudytojus, neatrado jamę nei jokios politikiszkos kalczios, dėlto iszliusavo isz kalinio ir pagražino ant tos paczios vietos Utenon. Kas atsitiko rudenio 1865 metų. Buvo tai litinga vasara — nesant gaspadoriaus laukai tapo neužsėti ir nenuvalyti, dėlto parapijonai, mylėdami kunigą Adomą, suvežė duonos jam, kiek reikiant.

Pagrįžęs isz kalinio nusaikiai kibo budinkus strunyti ir taisyti. Pirmiausiai aprupino bažnyczią. Bažnyczia medinė jau buvo apskurusi. Kunigas Adomas apdengdino ją skardiniu stogu ir iszmalevodino. Yra Utenoje senybinė sidabrinė, monstrancija gražaus iszdarbio — paržiurema — iszsakstyta brangiais akmenimis — visa auksu papuoszta. Minėtą monstranciją kunigas Adomas atnaujino; atnaujino taures ir kielikus bažnyczios ir pripirkdino rubų. — Tolesniamę laikę iszmurijo isz akmens ir plytų varpnyczią ir parveždino isz Valdojaus du varpu.

1869 metų gegužės mėnesyje kunigas Pronievskas atsisakė nuo Utėnos klebonijos. Priežastis atsižadėjimu buvo ta, jog kunigas Pronievskas gavo vietą asesoriaus prie kolegijos Petropylėje.

O kunigus Adomas tapo tuometu paskirtas butinu administratoriumi Utenos parapijos, kaip regime iš žemiaus padėtų laiszkų. —

Brangus Tėve Adomai!

Iš aplinkybių išpuolė, jog gaunu gerą ir ramią vietą ant visados Petropylėje, dėlto Utenos ir žemaiczių atsižadu ir atsižadėjimą szendien pas vyskupą siunczių. Jausk, idant paliktumi Utenoje: ar pats nuvažiuok į Kauną prie Vyskupo, ar dasiusk ką, idant neužmirsztumi apie savę. Asz prie Jo Mylistos papiesziau korpeziausį praszimą už tavę, kurio įtura sz: Kunigas Vyszniauskas savo storonę ir kaptu visus fundukavus budinkus parkratė ir bažnyczią apdengė geležią užtraukdamas ant to nemažą skolą. Dabar užgintos yra rinkliavos iš parapijos, paszalpos iš remancutavos summos nėkuometu neturėjo, taigi ar ne teksis, Jo Mylista palikti ir ant tolesnio laiko kunigą Adomą prie tos Klebonijos, idant iš skolų ant bažnyczios atsisteistu“

Su szirdingą Prieglaudą bucziuoja Tavę
Visados Tavo

12 Gegužės 1869 metų.

K. Ottonas.

Laiszkas sekretoriaus k. Barausko prie kunigo Pronievsko

Illustrissime Domine!

Su dideliu nuliudimu parasziau dimissoriales, tuomi tiktai džiaugiuosi, jog Illustrissimus post varias tribulationes ant gale ramų kampą gauni. Gal prie ramesnio užsijemimo ir sveikata pasitaisys, kuriają tegul Vieszpats Dievas apveizdi brangų Kanauninką kuodausiausiai. Ne žinau, ar dalykuosę Kanauninko priseis dar ką nors raszyti Petropylėn — po parodimo dimissoriales — res

finita. — Jeigu kas dar butu reikalinga, praszome Kanau-
ninko raszyti prie Jo Myslistos: Ką palieps, tuojaus
iszpildysiu. Pasiliktu ant visados szirdingu tarnu

15 Gegužės.

Kunigas Barauskas.

P. S. Vyszniauską paliiekta vyskupas Utėnoje
tuotarpu butinu administratoriumi, kol klebonu liks. —

Brangus Tėve Adomai!

Siuncziū Tau paczią kunigo Sekratoriaus Barausko
gromatą, dėl nuraminimo Tavęs. O tai ir asz gavau
dimisiją ir Tu prie Utėnos pasiliekti. Ko daugiau nori?
Asz-gi noriu, idant tu manę visuometu teip mylėtumei
kaip asz Tavę.

Gegužės 22. diena 1869 metų.

K. Ottonas.

Tarpo administratoriaus ir buvusio klebono ir po
atsizadėjimo nuo klebonystės liko szirdingas sutikimas.
Sako žmonių priežodis, jog bėdoje pažįstame prietelių,
o interasuosę žmogų. Kunigas Adomas nupirko nuo
kunigo Ottono baldus ant borgos dėlto liko dar interesai.
Matome isz žemiaus padėtų laiszku, jog kunigas Ottonas
su Adomu darė rokundas interasuosę tikrai kaip Tėvas
su Sunumi.

(Toliaus bus.)

Atsakas rėdaktorius J. Lapinas Tilžėje; prie jo siųst
rasztus, rankraszczius ir piningus; pas jį teipo-gi laikraszcziuo
krautuvė. Antraszas: Herrn J. Lapinas, Tilsit, (Ostpr.)

Spaudinta pas J. Szenkę, Tilžėje.

Blaivinikų kniželė

arba

Trumpas pamokinimas apie blaivybę.

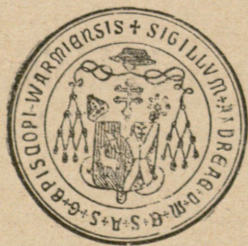
Iszleido

Degtinės Prieszas.

Imprimatur

Frauenburgi, die 22 Aprilis 1899.

+ Andreas,
Episcopus Warmiense

Keletas žodžių apie degtinę.

Nors jau labai daug apie degtinę buvo raszyta įvairių rasztinikų, vienok žmonėms suligsziol vis dar labai degtinę tebegeriant, turime viltį, jog szii musų nors menkutė knigėlė nebus dėl lietuvių katalikų be naudos.

Nežinome mes gerai, nei kas, nei kada iszrado degtinę. Garsus rusų rasztinikas Tolstojos paleido į svietaį gana gražiaį pasakaį apie tai, jog pirmas degtinės varytojas buvęs velnias. Na, žinoma, pasakai negali tikėti, bet-gi jog degtinė nuo pat savo atsiradimo ant svieto daugiau atneszė pelno velniui nei naudos žmonėms apie tai mums matas, nieks negal abejoti. Nės užties', kas pražudo tiek turty, kas teip sudarka sveikataį, kas teip sunaikina žmogaus protą ir dorybę, jei ne degtinė? . . .

Tiesa, ikikolei mes žiurime į mažaį skaitlių mums patiems pažįstamų aukų degtinės, tolei mes ir suprasti negalime visos tos begalinės blėdės, kuriaį degtinė padaro. Bet pažvelgkime tik placziau mesdami akį ne ant vieno musų kampo, ne ant vienos musų vieszpatystės, o sziiurpuliai pareis par kunaį nuo baisingo regyklo pekliszķų vaisių degtinės. Tiems musų žodžiams patvirtinti ir paaiszkonti sztai keletas skaitlių:

Visosę apszviesosę szalyseį, pagal aprokavimaį tulo kalendoriaus, žmonės iszgeria degtinės par metus ant 5,653 milijonų rublių. Milijonas yra tai tukstantis tukstanczių. Na, padumokite dabar, mieli broliai, koki tai kruva pinigų! . . . Viena pati Rusija iszvaro kasmet degtinės apie 81 milijonaį 965 tukstanczius 770 viedrų! Tai degtinei iszvaryti reikia apie 47,872,014 pudų rugių, 77,909,164 pudų cukrinio skystimo vadinamo patoka. Vienas rusiszķas

laikrasztis pirm desėtko metų aprokavo, jog Rusijoje esema daugiau negu 150 tukstanczių karcziamų, isz kurių apie 150 tukstanczių iszpuola ant kaimų. Tasai pats laikrasztis parodė, jog ant vienos cerkvės Rusijoje atsieina 4 szinkiai, o ant vienos mokyklos — 6! . . . Na, ir kur-gi cze viesz-pataujant visur degtinei, atsiras terp žmonių apszvietimas ir dorybė.

Negeresni padėjimą matome ir kitosę szalyse. Teip Prancuzijoje, pagal paskucziausiu aprokavimu yra 444 tukstancziai szinkiu. Paczioje Belgijoje ant 6 milijonu gyventuju aprokavimas parodo 155 tukstanczius szinkiu! Toje paczioje mažutėje Belgijoje, pagal aprokavimu p. Merzbacho, pati viena žemesnioji žmonių luoma (stan) iszgėrė per 60 metų (1830—1890) prascziausios degtinės (genièvre) už 8000 milijonu frankų!

Matote dabar, mieli broliai, kiek tai turto praryja ta tikroji „velnio pacziutė“ anot dainiaus betariant. Tuotarpu, jeigu svietas tuos tukstanczius milijonus rublių, iszleidžiamus kasmet ant degtinės, apverstu ant suszelpimo ir apszvietimo blaivų varguolių, kiek tai isz to galėtu pributi draugijai sveikų, laimingų ir dorų sąnarių!

Dabar prisiziurėkime pasekmėms degtinės gėrimo.

Aprokavimai padaryti vidurinioje Europoje parodė, jog ligonbuciosę (szpitolėse) ant szimto ligonių atsieina 80 gerinczių degtinę; kalinėse ant szimto prasikalteliu atsieina 75 girtuokliai; teippat ant szimto pasidaranczių sau galą atsieina 63 degtinės gėrikai, pagaliaus ant szimtu pavargusių giminių gaunanczių paszalpą nuo labdaringų draugysczių, randasi 90 tokių, kurių tėvai girtuoklauja.

Daktaras Marambat rodo, jog ant szimto nepilnameczių prasikalteliu atsieina Paryžiuje 64 girtuokliai.

Patėmyta teipo-gi, jog tosę szalyse kur daugumas svieto geria degtinę, ten kaskart daugiau mirszta, negu gimsta, teip jog apskritas skaitlius gyventuju metas nuo meto vis kaskart labjau mažinasi. Priegtam dasekta, jog tosę szalyse nauja karta, apskritai imant, esti kur kas silpnesnė už savo tėvus. Dėlko teip atsieina, vienas daktaras mums sziteip iszaiszkino: Paimk, girdi, du tik-ką

nuo kalės atskirtu szunycziu ir pradėk juodu skyrium lakinti: vieną paprastu lakalu, o kitą lakalu užkultu su degtinę. Praslinkus pusei metų pamatysi, jog pirmutinis išzaugs gražiai ir bus szuo kaip priguli, o kitas netruputį neužaus, pasiliks mažutis, nuskuręs, tartum visai ne tos paczios veislės. Teip-pat, atsieina, girdi, ir su žmonėmis. Ten kur svietas dažnai ir daug degtinės geria, nuo vyresnių, žinoma, iszmoksta ir jaunesni ir net patįs vaikai. Na, o pradėję kuną nuodyti nuo jaunystės, nedyvai, jog sudarko savo sveikatą, sulaiko prigimtą kuno ugi, ir tokiu budu pamažėl ir visai į iszgamas iszvirsta*).

Bet tamsus mūsų svietas to nemato, nei supranta. Anaipol, atsiranda dar po kaimus tokie galvocziai, kurie žydų prisiklausę, drąsiai plauszkie, buk degtinė netik sveikatos neardanti, bet dar ligos gydanti ir kunui stiprybės priduodanti. Jie sau teip sanprotauja: jeigu, girdi, nei duona rugienė, kurią valgom, nei roputienė (bulvienė), kurią srebiam, mūsų sveikatai neužkenkia (nevodyja), tai kaip-gi gali užkenkti (vodyti) degtinę, kurią geriame? Juk jinai ir-gi ne isz ko kito, tik isz tų paczių rugių arba ropuczių (bulvių) yra varoma? . . .

Tokiems žydberniams, degtinės apgynėjams, mes cze galime szit ką pasakyti: Nors degtinė butu varoma isz gryniausių rugių ar geriausių ropuczių, vienok ir tuokart ji butu tikrais nuodais (truczizną); nės jei varant daugumas naudingų sukrautinių grudo dalelių atsiskiria ir tampa atmestos; o tos, ką liekti, pajimtos skyrium, drucziai nors ne smertinai kuno pajiegas naikina. Ir tai ne su vienais grudais teip atsieina, bet ir su dangumu kitų dalykų, jeigu tik mes imame jų prigimtą sankrovą ardyt'. Teip paveizdan imkime paprastą druską. Ji yra susikrovusi isz dvejų visai ant savęs nepanaszų medegų: *natro* ir *chloro*. Kolei tiedvi medegi esti prigimtai *susijungusi pavidalę* druskos, jiedvi netiktai žmogui neužkenkia, bet dar eina jam ant sveikatos. Bet jeigu tik mes tą prigimtą

*) Verta butu, kad kunjgai pranesztu visoms beprotėms mūsų moterims, kurios net žindomiems savo vaikams degtinę į gerklę pila! . . . Įpacz atsitinka tai Aukmergės pavietė.

druskos sankrovą chemiskai suardome, tai vietoj' vieno visai nevodyjanczio daigto, gauname du baisiausių nuodu, nės kaip natros, teip ir chloras, jeigu buna skyrium priimti, smarkiai kunui vodyja. Tai viena.

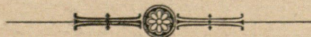
O antra — klysta tamsus žmonės, mislydami, buk geriamoji jų degtinė, vien tikt isz rugių ir ropuczių tegul but' varoma. Toli ne! Paskutiniuose metuose įvairus pramonikai, norėdami padaryt' degtinę pigesnę neg' dabar, pradėjo varyt' ją netik isz javų, bet ir isz tokių medegų, kaip va isz durpių, akmeninių anglių, skarmalų ir net isz *paczių mižalų**). Tokiu budu girtuokliai, kurie mislyja, jog jie geria gryniausią ir sveikiausią degtinę isz rugių varytą, po teisybei gal maukia sau kokią ten smarvę skarmalinę arba ir mižalinę. Įpacz tą paskutinę, kaipo pigiausią mūsų žydėliai neabejotinai ims slaptai per kontrabandnikus gabenti į Lietuvą, o paprusėj' kaip girdėti, ta mižalinė degtinė, po vardu prusiszkojo spirito, ir dabar jau gana prasiplatinus.

Bet cze dar gal kas užmes, jog dabar pacziai valdžiai monopoliją įvedus ir žydų vietoj' szinkuoti pradėjus, degtinė monopolinė negal but brudas, bet tur but gryna, grynusia. Tiesa, teip reikėtu buti; bet ar po teisybei teip yra, tai dar didis klausimas. Garbintojams monopolinės degtinės reikia žinoti, jog valdžia pati degtinės ne varo, ana perka ją isz pravarų nuo ponų ir žydų, ir tiktai pervarius ją per savo distilatorius (tai yra maszinas degtinei apczystyti) supilsto į butelius ir buteliukus ir pardavinėja po savo „vyno krautuvės“ (vinnyja lavki). Par tai kokią degtinę žydas valdžiai pristatė, toki jinai bus ir isz monopolijos iszėjus: jeigu buvo gryna — bus gryna, jeigu buvo brudas, tai ir pasiliks brudas. Pasakys dar gal kas cze, jog monopolijos pardėtiniai blogos degtinės nuo žydų neprijimtu. Na žinoma neprijimtu, jeigu žydai nemokėtu apsieiti. Bet jie žino gerai rusų budą — kur reikia moka pakiszti kokią szimtrublinę — o tadą viskas eina teip, kaip žydai nori.

*) Skaityk lenkiszkamę laikrasztyje „Kraj“ straipsnį po ant-raszu: „Alkoholizm“ (Nr. 9. 1894 m.)

Geresnė ponų dvaruose išvaryta degtinė pasilieka atmesta, o žydų nors ir brudžiausia priimta. Ko žydai negali padaryti?!

Įvedus savąją monopoliją — valdžia užgynė kuosztriausiai paslaptinę degtinės pardavinėjimą, užgrasė baisiausiomis koronėmis. Tuotarpu policija gavus nuo žydų gerą kyszių žiuri sau per pirsztus ant paslaptinių žydų szinkių. Ir kas dar liudniaus, jog tuosę szinkiuosę žydėliai nuodyja žmones kuobjauriausią smarvę. Mat monopolinei degtinei parbrangiai esant, žydai prasimanę szitokią sztuką: Dasižinojo jie, jog perleidžiamuosę per rubežių prusų lekeriuosę yra nemaž medinio spirito, tai yra degtinės išvarytos iš medžių. Jėmė tat' gabenti tuos lekerius, o ištraukę iš jų aną medinį spiritą chemiszka, jėmė maiszyt su vandeniu ir pardavinėt' žmonėms kaipo geriausią degtinę. Lengva suprasti kaip smarkiai ardo savo sveikatą — gerintieji tokį, praskiestą medinį spiritą. Juk lekerius, kaip visiems žinoma, yra smarkiai asztrus, ėda medį, kaip-gi tat' gal eiti žmonėms ant sveikatos degtinė iš lekerių ištraukta. Susipraskite tatai, broliai, paliaukite gėrę degtinę, netiktai žydiszkąją lekerine ar mižalinė, bet ir monopolinę, nės jinai ir-gi nei sveikatos nepriduoda nei ant gero neveda.

Blaivinikų kniželė

arba

Trumpas pamokinimas apie blaivybę.*)

I.

Žodžiai Raszto Szyento apie girtuoklystę ir girtuoklius.

1. *Bėda jums, kurie keliates anksti uliotti girtybėje ir gerti iki pat vakarui, idant nuo vyno (degtinės) įkaistumete!... Todėl pragaras placziai atvers nasrus savo ir atdarys burną savo be galo, ir nueis ten galiunai ir szejpiau žmonės. (Is. V. 11, 14).*

2. *Bėda jums, kurie galiunais esate vynui (degtinei) maukti ir vyrai narsus girtuoklavimę... Todėl kersxtas Vieszpaties Dievo įmirsxo ant žmonių savo ir isxtiesė ranką savo ant jų, ir pamusxo juos. (Is. V. 22, 25).*

3. Kam bėda? Keno tėvui bėda? Kam barniai? Kam duobės? Kam be priežasties žaisdos (ronos)? Kam akių varvėjimas? *Ar ne tiems, ką sėdžia prie vyno (degtinės) ir rupinasi apie taurių isxtusxtinimą. (Prov. XXIII. 29, 30).*

4. O sergėkites, *idant jūsų szirdis nebutu kuomet apsinkintos apsiryjimu ir girtybę ir rupecsziais szio gyvenimo, o idant umai ant jūsų neateitu ta diena (Dievo sudo)... o jauskite tada meldsamiesi visokiamę laikę. Teip sako Vieszpats mūsų Jezus. (Luc. XXI. 34, 36).*

*) Vartojame žodį blaivybė o ne blaivystė, dėlto kad daigtvardžiai reiszkiantieji įpatybę ir paeinantieji nuo budvardžių, tur užbaigą — ybe kaip va: geras, gerybe, doras, dorybe, piktas, piktybė ir tt. Tatai nuo blaivus, bus blaivyste. Užbaigą — yste tur žodžiai paeinantieji nuo daigtvardžių kaip va: žmogus, žmogyste karalus, karalyste, Dievas, dievyste ir tt. Tatai reiktu sakyti teipo-gi szunystė, o ne szunybė, kaip tai klaidžiai nekurie laikraszcziai vartoja.

5. Neklyskite: nei paleistuviai, nei dievaiczių tarnai, nei svetmoteriaujantiejie . . . nei vagis, *nei girtuokliai* . . . neapturės Dievo karalystės. (I. Cor. VI. 9, 10).

6. Apsireiszkė malonė Dievo, Iszgarytojaus mūsų . . . idant iszsižadėję bedieviszkų dalykų ir *geidulių svietiszkų* (suprask godulystės, puikybės, girtuoklystės), *blaiviai*, teisingai ir dievobaimingai gyventumem. (Tit. II, 11, 12).

7. Jei ką Dievui pažadėjai, netrukink atsesėti; nės jam nepatinka prižadėjimas nedalaikytas ir neiszmintingas; bet ką pažadėjai, atiduok. (Eccl. V, 3).

II.

Ką sako gydytojai apie degtinę?

Daugiaus negu tris tukstancziai Europos ir Amerikos gydytojų, pasiremdami ant to, ką par ilgą laiką patis isztyrė, nutarė apie degtinę ir kitus spiritinius gėrimus sziteip:

1. Degtinė visiszka yra nereikalinga žmonių sveikatai ir gyvybei užlaikyti; nės netur savyje pastiprinaczių dalelių.

2. Degtinė kaipo gėralas yra dagi pavojinga sveikatai; nės tankus nors ir su nuovoką jos ragavimas, daug ligų užtraukia, arba ligų iszgydimą apsunkina.

3. Visiszkas jos pametimas padeda netiktai sveikatą pagražinti ir amžių prailginti, bet dar yra vieninteliu keliu praszalinti baisiausioms pasekmėms isz jos ragavimo paeinaczioms.

4. Daugumas garsių gydytojų tvirtina, jog degtinė yra tikru nuodu (truczizną), ir jog girtuoklis netiktai patsai sau, bet labai tankiai ir savo vaikams ir vaikų vaikams kaip ant kuno teip ir ant duszios iszkadyja.

5. Ant galo visi gydytojai sutinka, jog degtinė kaipo naminė gydykla, ar tai vartojama paveikslę „trejų devynerių“ ar tai su kumparu ar kitaip kaip, beveik visados yra sveikatai pavojinga.

Teip tai mokina mus gydytojai. Na, o Rasztas szventas juk sako: *Laikyk gydytoji garbėje dėl reikalo*; nės

ji Augszciausis sutvèrè (Eccli. XXXVIII. 1). Todël kiekvienas tur tamë dalykë klausyti gydytoju ir degtinë visai pamesti.

III.

Ką rodo kasdieninis datyrimas?

Kasdieninis datyrimas rodo:

1. Jog kasdieninis nors ir su nuovaką vartojimas degtinës veda staciai į girtuoklystę.

2. Jog degtinë atima žmogui protą, rupestringumą, viežlivumą, dorą budą, szlovę, guodonę pas kitus, nusilpnina jo kuniszkas ir dvasiszkas pajiegas, pažemina jamë Dievo paveikslą, o tankiai paverczia ir į visai beprotį ir padukelj.

3. Jog vartojimas spiritiniu gèralų yra dažniausiai tikrą priežastimi patrotijimo turtų ir užsitraukimo skolių, jog yra szaltiniu visokių vargų ir nelaimių, barnių ir kruvinų musztynių, vagyszių ir paleistuvyszių, bedievystës ir iszsižadëjimo szv. tikëjimo, ir daugalio dar kitų piktybių, kurios svieta pripildo.

4. Jog vartojimas degtinës smarkiai slogina žmonių draugiją; nës verczia kasmetai iszmeti milijonus rublių netiktai ant paczių spiritinių gèralų; bet dar ant gydyklų, nutrotjusiems sveikatą par girtybę, ant užlaikymo pamestų vaikų, naszlaiczzių, ubagų, iszëjusių isz proto, kalinių ir kitų visokių girtuoklystës aukų.

5. Jog degtinë žmonių gyvenimą sutrumpina ir gyvybę atima; ir ant svieta padaro daugiaus iszpustyjimų, negu karës, badai, marai, limpanczios ligos, gaisrai, tvanai ir kitos baisiausios nelaimës.

Kas to pikto nor iszsisaugoti, tegul apszhada buti blaivinjku ir degtinës nei į burną neimti.

Szv. Augustinas, didis Bažnyczios mokytojas sako apie blaivinjkus teip:

„Kas sergisi girtuoklystės ir su Dievo padėjimu užlaiko blaivybę ir dar už tai kenczia kokius nors prispaudimus, apjuokimus, paniekinimus, nedorų žmonių parsekiojimus, tam Dievas suteiks už tatai muczelniko! vainiką, pagal žodžių Dievo Apreiszkimę Szv. Jono užraszytų: „Buk teisuus, o duosiu tau gyvenimo vainiką“. (Apoc. II, 10).

IV.

Blaivybės apžadas.

Kiekvienas, kurs nor tapti tikru blaiviniku, tur netik-tai pamesti girtuoklavimą, bet dar padaryti Dievui tam tikrą blaivybės apžadą. Tasai apžadas yra kiekvienam žmogui didei iszganingas ir naudingas. Todėl Bažnyczia szv., norėdama, idant žmonės geriaus suprastu didį svarbumą to apžado, apstatė jį ipatingomis szventomis apeigomis. Blaivybės apžadas darosi szitokiu budu:

1. Pirmucziausiai nuvedęs naujus blaivinikus bažnyczion prie Motinos Szvencz. altoriaus kunigas meldžia dėl jų Dievo pagalbos ir Dvasios Szv. apszvietimo, kalbėdamas lotiniszkaĩ:

V. Adjutorium nostrum etc.

R. Qui fecit coelum etc.

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Deus qui corda fidelium S. Spiritus illustratione docuisti, da nobis in lodem spiritu recte sapere, et de ejus consolatione semper gaudere. Per Christum Dominum Nostrum. Amen.

V. Musų pagalba yra vardan V. Dievo.

R. Kursai sutvėrė dangų ir žemę.

V. Vieszpatš su jumis.

R. Ir su dvasią tavo.

MELSKIMĖS.

Dieve, kursai viernųjų szirdies per szv. Dvasios apszvietimą mokslu pripildei, duok mums toje Dvasioje viską tikrai parmanyti ir isz jos palinksminimo visados džiaug-tisi. Par Kristų Vieszpatį musų. Amen.

2. Atkalbėjęs tą maldele, duoda kožnam po uždegta žvakę į rankas ir į stovinczius praszneka tais žodžiais:

„Szitai atėjote isz geros valios padaryti prie szv. altoriaus Vieszpacziam Dievui prižadėjimą, jog visai paliausite gėrę: degtinę (arielką, sznapsą), koniaką, romą, araką, likerus, nalivkas ir kitus spiritinius gėralus, o vyną, alų, midų jog tiktai retkarcziais ir su nuovuoką tegersite, siekdami visiur ir visados duoti žmonėms gražų paveikslą krikszczioniszkos blaivybės.

„Bet czionai gerai sau galvon įsidėkit, jog tą prižadėjimą tik tuomet tegalėsite gerai iszpildyti, jeigu nei laszelio degtinės namuosę savo nelaikysite, su girtuokliais niekados nesisėbrausite ir į vietas, kamę girtuoklystė vieszpatauja, niekad' neužeisite.

„Ant galo visados atminkite, jog kiekvienas blaivinikas yra pavestas prieveizdai Motinos Szvencziausios. Todėl turėsite kas nedėle ir kas szventę kalbėti į Szventą Dievo Gimdytoją įpatingą blaivinikų maldele: „Atmink o geriausioja Pana Marija“ (arba, kas skaityti nemoka, 3 Sveika Marija“).

3. Toliaus kunigas klausia:

Kl. Ar norite padaryti V. Dievui pažadėjimą, jog nuo szios valandos visai nebegersite degtinės koniako, romo, arako, esencijos, likerų ir kitų spiritinių gėralų, o vyną, alų, midų, jog tik retkarcziais ir su nuovuoką teragausite?

Ats. Norime.

Kl. Ar turite tvirtą pasiketinimą degtinės nei kitų spiritinių gėralų savo namuosę nelaikyti, su girtuokliais nesisėbrauti ir į vietas, kur girtuoklystė vieszpatauja, neužeiti?

Ats. Turime.

4. Toliaus kunigas sako: Dabar kalbėkite paskui manę:

„Vardan Dievo Tėvo ir Sunaus ir Dvasios Szventos. Amen.

„Asz N. (czia kiekvienas tur pasakyti savo vardą) Akyveizdoje Vieszpaties Dievo, Szvencziausios Marijos

Panos ir Szv. Anielo Sargo szioje Dievo Bažnyčioje prižadų su Dievo padėjimu par visą savo gyvenimą nebegerti daugiau degtinės, koniako, romo, arako, likerų, esencijos, nalivkų, tai yra neįvairių spiritinių gėralų, o vyno, alaus, midaus tikt retkarčiais ir su nuovoką teragauti, kaip tikram blaivininkui priguli. Prižadų teipo-gi ir kitus mano artimus prie blaivybės paraginti; o idant man Dievas padėtų tą mano prižadėjimą išpildyti, apsiėjimu su noru atkalbėti kas nedėlę ir kas šventę blaivininkų maldele į Szvencziausiąją Dievo Gimdytoją: „Atmink o geriausioja Pana Marija“ (arba 3 Sveika Marija, jei kas nemokėtų skaityti).

5. Toliaus kunigas sako:

— Tegul jumis Dievas palaimina ir savo mylistą patvirtina, idant užlaikytumete savo prižadėjimą. Vardan Dievo Tėvo † ir Sunaus † ir Dvasios Szventos. Amen.

6. Ant galo lotiniskai meldžias:

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum Spiritu tuo.

OREMUS.

Deus qui conspicis nos in tantis periculis constitutos pro humana fragilitate non posse consistere, da famulis tuis saluten mentis et corporis, ut quae pro gloria Tua promittunt, Te adjuvante perfecte impleant. Per Dominum Nostrum Jesum Christum, Filium Tuum, qui Tecum vivit et regnat in unitate Spiritus Sancti Deus per omnia saecula Saeculorum. Amen.

V. Vieszpats su jumis.

R. Ir su dvasia savo.

MELSKIMĖS.

Dieve kurs matai, jog mes teip dideliuose pavojuose bebudami per prigimtą mums silpnybę dorybėje užsilaikyti negalime, duok tarnams savo duszios ir kuno tvirtybę, idant ką Tau ant garbės prižada, su Tavo padėjimu tikrai išpildytu. Par Vieszpatį mūsų Jezų Kristų, kursai su Tavim gyvena ir karaliauja vienybėje Dvasios szv. per visus amžių amžius. Amen.

Ir duoda pabucziuoti kryžių ir švęstu vandeniu apszlaksto.

V.

Malda szv. Bernardo į Szvencziausią Mariją Paną,

kurią blaivinįkai kas nedėlę ir kas szventę tur kalbėti.)*

V. Užtarytoja griesznujų.

R. Melskis už mus.

V. Užtarytoja blaivinįkų.

R. Melskis už mus. Šveika Marija ir tt.

V. O Marija, be grieko pradėta.

R. Melskis už mus, kurie į Tavę szaukiames.

MELSKIMĖS.

Atmink o meilingiausioja Pana Marija, jog nuog amžių negirdėta, kad kas prie Tavęs bėgęs, Tavo pagelbos praszydamas, Tavo užtarymo melddamas, apleistas butu. Tają viltimi patvirtintas asz prie Tavęs begu, o Marija, Pana ant Panų, Motina, ateinu pas Tavę, prie Tavęs stoviu kaipo grieszninkas drebėdamas ir vaitodamas. O Motina Žodžio (Amžinojo) nepaniekink mano žodžiu, bet klausyk maloningai ir iszklausyk.***) Iszmelsk man ir visiems blaivinįkams mylistą užsilaikymo blaivybėje, o klystantiems atsivertimą. Buk man pagelbą visuosę mano reikaluosę dabar ir visados o labiausiai valandoje smerties, o mielaszirdinga, o maloninga, o saldžiausioja Pana Marija!

Par Tavo Szventą ir nekaltą, prasidėjimą, o szvencziausioja Pana Marija, apczystyk kuną ir duszją mano. Vardan Dievo Tėvo † ir Sunaus † ir Dvasios † Szventos. Amen.

*) Kas tos maldelės neturėtu, gali jos vietoj' paimti panaszį maldelę isz „Szaltinio“ arba kitų maldaknįgių.

**) Ligsziol atlaida 300 dienų kaskart poteraujant. (Pijus IX. 11. 12. 1846

VI.

Blaivinikų pridermės (pavyrastės).

1. Kiekvienas blaivinikas ant viso amžiaus prisižada:
 - a) Visai negerti degtinės (arielkos, sznapso), koniako, romo, arako likerų, nalivkų ir kitų spiritinių gėralų.
 - b) Vyną, alaus, midaus ir tiems panaszių virintų gėralų ragauti su nuovoką ir nepardažnai.
 - c) Isz meilės krikszczioniszkos siektis isz visų iszgalių patraukti į blaivybę savo draugus, giminiecius, pažįstamus, o teipo-gi rupintis apie girtuoklių atsivertimą.

2. Kas nedėlę ir kas szventę kiekvienas blaivinikas tur atkalbėti augszcziaus padėtąją Szv. Bernardo maldeleį į Szvencz. Mariją Paną „Atmink“ (arba 3 Sveika Marija, jei kas nemokėtu skaityti), o tai vis, idant iszmelstu ir sau ir visiems blaivinikams galingą Marijos Panos užtarimą ir atsimitu padarytą blaivybės apžadą.

3. Dienoje Gramnyzių, kaipo iszkilmingoje blaivinikų szventėje kasmet' esti atnaujinimas blaivybės apžadų. Tą apžadų atnaujinimą galima atlikti teipo-gi dienosė: Apreiszkimo, Aplankymo, Užgimimo ir Nekalto Prasadėjimo Szvencz. Marijos Panos. Bažnyczia szv. ragina visus blaivinikus atnaujinti kasmet savo apžadus ne dėlko kito, tikt vien dėlto, idant sužadinti blaivinikų szirdysę didesnią blaivybės meilę. Blaivybės apžadai yra daromi ant viso gyvenimo, tai jeigu kas ir neatnaujintu tų apžadų nenustoja buti blaiviniku, jeigu tiktai pildo kaip priguli blaivinikų priedermes.

4. Treczioje dienoje Vasario mėnesio yra atminimo diena visų mirusiųjų blaivinikų. Tatai geistina yra, idant blaivinikai toje dienoje iszklausytu miszių szventų ir pasimelstu už duszias visų tų, kurie užsilaike blaivybėje iki smercziai. Jeigu kas toje dienoje negalėtu buti bažnyczioje, tegul sukalba namie nors 3 Sveika Marija ir 3 kartus amžiną atilsį.

5. Jeigu kas savo prižadų nepildo ir isznauja degtinę ragauti pradeda, tasai nustoja buti blaivinikų ir nebesti dalinju atlaidų, tikriems blaivinikams suteiktų.

VII.

**Atlaidai Tėvo Szv. Pijaus IX. popiežiaus tikriems
blaivinikams suteikti.*)**

A) Atlaidai visuotiniai.)**

1. Dienoje apsižadėjimo gyventi blaivybėje iki smercziai.*
2. Dienoje Gramnyczyų.*
3. Valandoje smerties; jei mirsztas, priėmęs vertai paskutiniuosius Sakramentus, nors szirdimi szaukias' Szvencz. Vardo Jezaus ir Marijos.

B) Atlaidai nevisuotiniai (daliniai).

1. Atlaidai 7 metų ir tiek pat (tai yra 7) kvadragėnų (tai yra 7 syk po 40 dienų) dienoš: Apreiskimo, Aplankymo, Užgimimo ir Nekalto Prasadėjimo Szvencz. Marijos Panos.*
2. Atlaidai 60 dienų už kiekvieną gerą darbą.
3. Atlaidai 20 d. tiems kurie atvestu girtuoklį blaivyben.
4. Apart to už atkalbėjimą maldelės Szv. Bernardo „Atmink“ kožną sykį 300 dienų. — O kas tą maldele kalbėtu kasdien par mėnesį, tas sykį ant mėnesio gal apturėti visuotinius atlaidus.* (Pijus IX. 11. 12. 1846).

A. D. G. D.

*) Galima juos apieravoti ir už duszias mirusiųjų.

***) Dėl apturėjimo atlaidų, kurie yra žvaigždele paženklinti, reikia szventus Sakramentus Spavednės ir Komunijos vertai priimti ir ant intencijos Bažnyczios 5 poterius atkalbėti.